

БУТТЯ

1У початку сотворив Бог Іоуо небо та землю. 2Земля ж була пуста і пустошня, і темрява лежала над безоднею; і дух Божий Іоуові ширяв понад водами. 3І рече Бог Іоуо: Настань, світ! І настав світ. 4І бачив Бог Іоуо світ, що воно добре; та й Бог Іоуо розлучив світ із темрявою. 5І назве Бог Іоуо світ день, а темряву назве ніч. І був вечір, і був ранок; день первий. 6І рече Бог Іоуо: Нехай проміж водами постане твердь, і розлучає води з водами! І сталося так. 7І сотворив Бог Іоуо твердь; і розлучив Бог воду, що була під твердею, із водою, що була понад твердею. 8І назве Бог Іоуо твердь небо. І був вечір, і був ранок; день другий. 9І рече Бог Іоуо: Зберись, водо, що попід небом, у одно місце, і появися суходоле. І сталося так. 10І назве Бог Іоуо суходіл земля, а згромажене вод назве море. І бачив Бог Іоуо, що добре. 11І рече Бог Іоуо: Нехай проростить земля билля травне, зело з насіннями і дерево плодове, плодюще по своєму родові, щоб його насінне було в йому. І сталося так. 12І вивела земля билля травне, зело з насіннями і дерево плодове, плодюще по своєму родові, що його насіння було в йому по своєму родові. І бачив Бог Іоуо, що добре. 13І був вечір, і був ранок; день третій. 14І рече Бог Іоуо: Постаňte світла, на тверді небесній розлучати день із ніччю, і бувайте знаменнями на ознаку впливочасу і днів і років. 15І будиши світлами на тверді небесній, світїте по землі. І сталося так. 16І сотворив Бог Іоуо два світла великі: світло велике правити днем, і світло менше правити ніччю, і зорі. 17І поставив їх Бог Іоуо на тверді небесній світити на землю. 18І правити днем і ніччю, і розлучати світ із темрявою. І бачив Бог Іоуо, що добре. 19І був вечір, і був ранок; день четвертий. 20І рече Бог Іоуо: Заграйте, води, душами живими, і полинь, птаство, над землею попід небесною твердею. 21І сотворив Бог Іоуо чудища великі і усяку душу живу повзючу, що заграла ними вода, по родові їх, і всяке птаство пернате. І

бачив Бог Іоуо, що добре. 22І благословив їх Бог Іоуо, і глаголе: Плодітеся і множтеся і сповняйте воду в морях, і птаство нехай множиться на землі. 23І був вечір, і був ранок; день пятий. 24І рече Бог Іоуо: Виведи, земле, душу живу по роду їх, четверонога і повзюче і дикого звіра, по родові їх. І сталося так. 25І сотворив Бог Іоуо звіре земне по родові їх, і скотину по родові й усе повзюче по родові їх. І бачив Бог Іоуо, що добре. 26І рече Бог Іоуо: Сотворимо чоловіка в наш образ і в подобу, і нехай панує над рибою морською, і над птаством небесним, і над скотиною, і над усяким диким звірем, і над усяким гадом, що лазить по землі. 27І сотворив Бог Іоуо чоловіка в свій образ, у образ Божий Іоуові сотворив його, як чоловіка і жінку сотворив їх. 28І благословив їх Бог Іоуо, і рече до них Бог Іоуо: Плодітеся і множуйтесь, і сповнюйте землю і підневолюйте її, і пануйте над рибою морською і над птаством небесним і над усім звірем, що гасає по землі. 29І рече Бог Іоуо: Оце ж дав я вам усяке зело з насіннями, яке ні росте на землі, та й усяке дерево, що має в собі плід родючий насінне; се нехай вам на харч. 30І всякому звірові земному, і всякому птаству небесному, і всьому повзючому по землі, усякій душі живій, призначив я всяку траву й зело на харч. І сталося так. 31І бачив Бог Іоуо, що все, що сотворив, було вельми добре. І був вечір, і був ранок; день шестий.

2Так докінчено небеса й землю з усім войнством їх. 2І докінчив Бог Іоуо шестого дня діло своє, що сотворив; і почив на семий день від усього діла, що сотворив. 3І благословив Бог Іоуо день семий, і з'ясував його святим: того бо дня спочив од усіх діл своїх, які вчинив і зробив. 4Се початок настання небес і землі, як сотворено їх, того часу, як сотворив Бог Іоуо землю і небо, 5Не було ще на землі ніякої рослини на полях, і не росло ще ніяке зело на полях; бо Бог Іоуо не повелів іще дощувати на землю, і не було ще там

БУТТЯ

людей порати землю. 6Виходила ж імла з землі і напувала всю верховину на суходолі. 7І создав Бог Іоуо чоловіка з землі польової, і вдихнув йому в ноздрі живе дихання. І став чоловік душею живою. 8І насадив Бог сад у Едемі на востоці, та й осадив там чоловіка, що создав. 9І зростив Бог Іоуо усяке дерево із землі, принадне на погляд і смашне плодом своїм, і дерево життяне посеред саду, і дерево познання добра й зла. 10І ріка виходить із Едему на поливання саду, а потім розлучається чотирма течіями. 11Імя першої Пизон; ся обтекає всю Гавила землю, де знаходять золото. 12А золото в тій землі предобре. Там знаходять і бедола-смолу і камінь онікс. 13А друга річка зветься Гигон; ся обтекає всю Куш землю. 14А третя зветься Гиддекель; се та річка, що йде на схід сонця від Ассура. А четверта річка, се Евфрат. 15І взяв Іоуо Бог чоловіка та й осадив його в Едемському саду порати його і доглядати. 16І заповідав Бог Іоуо чоловікові, глаголючи: З усякого древа в саду-раї можна тобі по вподобі їсти. 17З того ж дерева, що дає знатте доброго й лихого, з того не важитимешся їсти, ато вмреш певно того ж дня, як скоштуєш із його. 18І рече Бог Іоуо: Не добре чоловікові бути самому; сотворимо йому таку поміч, щоб до пари була йому. 19І сотворив Іоуо Бог із землі всякого звіря польового і всяке птаство небесне, і привів їх до чоловіка побачити, як він зватиме їх, і як ні назвав би чоловік їх живі душі, так щоби мусіли вони зватись. 20І подавав чоловік назви всякій скотині, і птаству небесному, і всякому польовому звірові, та про чоловіка не знайшлося такої помочі, щоб до пари була йому. 21І попустив Бог Іоуо твердому сну обняти чоловіка, і як заснув, узяв одно з його ребер, та й затулив його місце тілом. 22І создав Бог Іоуо жінчину з ребра, що взяв од чоловіка, та й привів її до чоловіка. 23І каже чоловік: Се ж кість од костей моїх і тіло від тіла мого. Мусить вона зватись людина; бо її взято з чоловіка. 24Тим оставить чоловік отця свого й матір

свою та й приліпиться до жони своєї, і будуть удвох тілом одним. 25І були обоє нагі, чоловік і жона його, і не соромились.

Змій же був хитріщий над усякого польового звіра, що Бог Іоуо создав. І каже він жінці: Чи справді Бог сказав: Не мусите їсти ні з якого дерева райського? І каже жінка змієві: З усякого дерева райського їсти мемо, 23 плоду ж дерева, що серед раю, рече Бог, не їжте з його, ані доторкати метесь до нього, ато помрете. 3І каже змій жінці: Ні бо, не помрете. 4А се Бог знає, що скоро попоїсте з нього, відкриються вам очі, і будете як боги, знаючі добре й лукаве. 5І вбачала жінка, що добре дерево на їду, і принадне очима дивитись і надило тим, щоб усе знати; і взяла плоду з його та й скоштувала, і дала чоловікові своєму з собою, і скоштували. 6І відкрились їм обом очі, і схаменулись вони, що були нагі; і позшивали листя смоковне, та й поробили пояси. 7І почули глас Бога Іоуа ходячого в раї по прохолоді, і поховались чоловік і жінка його від лица Бога Іоуа посеред райського дерева. 8І покликне Бог Іоуо до чоловіка, і рече йому: Де єси? 9І каже він: Голос почув я твій у саду та й злякавсь, тим що наг, та й сховавсь. 10І рече він: Хто з'ясував тобі, що наг єси? Хиба скоштував з того древа, що заповідав я тобі з одного сього не їсти? 11І каже чоловік: Жінка, що дав єси бути зо мною, вона дала мені з дерева, я й попоїв. 12І рече Бог Іоуо жінці: Що ти вкоїла? І каже жінка: Змій спокусив мене, я й скоштувала. 13І рече Бог Іоуо змієві: За те, що вдіяв таке, проклят єси між усіма скотами, і між усім звірем польовим. Лазити меш поповза, човгати меш на грудях твоїх і на череві ходити меш, і їсти меш землю по всі дні життя твого. 14І положу ворогування між тобою й жінкою і між насінням твоїм і насінням її, воно роцавлювати ме тобі голову, ти ж упивати мешся йому в п'яту. 15А жінці рече: Наготую тобі муки в вагоніннях твоїх; мучившись роджати меш діти, а

БУТТЯ

до мужа твого поривати ме тебе, він же панувати ме над тобою. 16І чоловікові рече: Що послухав єси гласу жени твоєї та попоїв з того дерева, що заповідав я сього єдиного не їсти, проклята земля задля тебе; в печалі і тузі харчувати мешся з неї по всі дні живота твого. 17Тернину да осет родитиме вона тобі, і їстимеш польове зело. 18У поту лица твого їстимеш хліб твій, аж покіль вернешся в землю, що з неї й узято тебе. Земля бо єси і землею візьмешся. 19І дав чоловік жінці своїй імя Ева: бо вона мати всіх живих. 20І поробив Бог Іоуо чоловікові й жінці його одєжу із шкір та й зодіг їх. 21І рече Бог Іоуо: Оце і чоловік став як один ізміж нас, зрозумівши добре й лукаве, і тепер коли б не простіг руку свою, та не взяв із древа животового, да не попоїв, і не став жити во вік. 22І вислав його Бог Іоуо із саду Едену порати землю, що з неї й узятий. 23І вигнав чоловіка. І поставив на востоці за садом Еденом херовимів з поломяними голими мечами обертасами стерегти дорогу до животового древа.

4І взнав чоловік Еву, жінку свою, і завагонівши вона, вродила Каїна і промовила: Придбала я людину з **Від Іоуа** ласки. 2Потім уродила брата його, Абеля. І був Абель вівчар, Каїн же пахарь. 3І сталось по якомусь часі, що Каїн приносив Іоуові жертву з польового вроджаю. 4Абель же приносив принос од перваків овечих ситеньких. І споглянув Іоуо на Абеля і на дар його; 5На Каїна ж і на його жертву не споглянув. І взлився Каїн, і змарнів. 6І рече Іоуо Каїнові: Чого ти злишся, і чого змарнів? 7Коли чиниш добре, дак і лице весело позирає; коли ж чиниш не добре, дак на тебе гріх чигає в порозі, щоб одоліти; ти ж мусиш панувати над ним. 8Озветься ж Каїн до Абеля, брата свого: Ходімо в поле. І як були вони в полі, напав Каїн на брата свого Абеля та й убив його. 9І рече Іоуо Каїнові: Де твій брат? А він каже: Не знаю. Хиба я сторож брата мого? 10І рече: Що вкоїв єси? Слухай, се голосить кров брата

твого до мене з землі. 11Оце ж проклят єси прогоном із землі, що роззявила уста свої пити кров брата твого з руки твоєї. 12Як порати меш землю, не давати ме вже з сього часу вона тобі ніякої користі. Волоцюгою й утікачем будеш на землі. 13І відказав Каїн Іоуові: Не перебути мені того, що наробив провиною мою. 14Женеш оце мене з землі, і від лица твого ховати мусь, і буду волоцюгою й утікачем на землі і, хто зустрине мене, той і вбє мене. 15І рече йому Іоуо: Тим же то, хто б убив Каїна, на того впаде помста всемеро. 16І положив Іоуо знак на Каїні, щоб не вбивав його, хто зустрине його. І зійшов Каїн од обличчя Іоуа, і пробував у Нод-землі, на востоці 'д Едену. 17І взнав Каїн жінку свою, і завагоніла вона, і вродила Геноха. Він же збудував місто в імя сина свого Геноха. 18Генохові же породивсь Ірад, а Ірад появив Мегуяеля, а Мегуяель появив Ламеха. 19І взяв собі Ламех дві жінки: одна на ймя була Ада, а друга на ймя була Зилла. 20І вродила Ада Ябаля. Сей був батько тих, що живуть шатрами і держять скотину. 21А брат його на імя був Юбаль. Сей був батько охочих до гусель та до сопілки. 22Зилла ж і та вродила Тубаль-Каїна, праотця всіх тих, що кують мідь і залізо. Сестра ж Тубаль-Каїнова Ноема. 23І каже Ламех жінкам своїм: Ой Зилло й Адо, кохані жінки Ламешихи! Слушайте, що я скажу вам, чуйте слово певне. Коли б за болючу рану вбив я чоловіка, коли б за синяк одвдячив парубкові смерть, - 24Кара б сталась за Каїна в семеро хто вбив би, за Ламеха ж у сімдесять і сім раз би сталась. 25І взнав Адам жінку свою знов, і вродила вона сина і дала йому імя Сет: Воскресив бо каже, мені Бог потомство замість Абеля, що вбив Каїн. 26І Сетові те ж появлено сина і назве він імя йому Енос. Тоді почали призивати імя Іоуа.

5Се книга роду Адамового: У той день, як сотворив Бог чоловіка, в образ Божий сотворив його. 2Мужа і жену сотворив їх, і благословив їх і нарече назву їм

БУТТЯ

людина в той день, як сотворив їх. 3Поживши ж Адам двісті і трийцять год, появив сина в свій вид і в свій образ і дав імя йому Сет. 4Віку Адамового після того, як появив Сета, було вісім сот год, і появив сини й дочки. 5А всього віку Адамового було девять сот і трийцять год, і вмер. 6Як було ж Сетові сто і п'ять год, появив Еноса. 7Як родився ж Енос, жив іще Сет вісім сот і сім год, і появив сини і дочки. 8А всього віку Сетового було девять сот і дванайцять год, і вмер. 9Як було ж Еносові дев'ятьдесят год, появив Кенана. 10І прожив Енос, появивши Кенана, вісім сот і п'ятнацять год, і появив сини і дочки. 11А всього віку Еносового дев'ятьсот і п'ять год, і вмер. 12Як було ж Кенанові сімдесят год, появив Магалалеля. 13І прожив Кенан появивши Магалалеля вісім сот і сорок год, і появив сини і дочки. 14А всього віку Кенанового було дев'ятьсот і десять год, і вмер. 15І прожив Магалалель шістьдесят і п'ять год, і появив Яреда. 16І прожив Магалалель появивши Яреда вісім сот і трийцять год, і появив сини і дочки. 17А всього віку Магалалелевого було вісім сот і дев'ятьдесят і п'ять і вмер. 18І прожив Яред сто і шістьдесят і два годи, і появив Геноха. 19І прожив Яред, появивши Геноха, вісім сот год, і появив сини і дочки. 20А всього віку Яредового було дев'ятьсот і шістьдесят і два годи, і вмер. 21І прожив Генох шістьдесят і п'ять год, і появив Метусалу. 22І ходив Генох з Богом, появивши Метусалу, триста год, і появив сини і дочки. 23А всього віку Генохового було триста і шістьдесят і п'ять год. 24І ходив Генох з Богом, і не стало його: бо взяв його Бог. 25І прожив Метусала сто і вісімдесят год, і появив Ламеха. 26І прожив Метусала появивши Ламеха сім сот і вісімдесят і два годи, і появив сини і дочки. 27А всього віку Метусалового було дев'ятьсот і шістьдесят і дев'ять, і вмер. 28І прожив Ламех сто і вісімдесят і два годи, і появив сина. 29І дав йому імя Нояг, каже бо: Сей розважати ме нас у праці нашій та в

знемозі рук наших, як поратимем землю, що прокляв Бог Іоуо. 30І жив Ламех появивши Нояга п'ятьсот і дев'ятьдесят і п'ять год, і появив сини і дочки. 31А всього віку Ламехового було сім сот і сімдесят і сім год, і вмер. 32Як було ж Ноягові п'ятьсот год віку, появив Сема, Хама і Яфета.

6Як почали ж люде множитись на землі та понароджувалось дочок у їх, 2Тоді сини Божі, бачивши, що в синів чоловічих дочки хороші, брали їх за жінок, хто котору вполював. 3І рече Іоуо: Не буде мій дух переважувати в людині до віку, бо вона тіло; дак нехай віку людського буде сто і двацять год. 4Були тоді на землі велетні, та й навпосльї, як сини Божі горнулись до дочок чоловічих, а вони їм роджали. Се ті потужники, що з давніх давен бували високо вславлені. 5Як же побачив Іоуо, що ледарство людське було велике на землі, а люде дбають повсячасно тільки про лихе, 6Дак жалкував Іоуо, що сотворив чоловіка на землі, тай журился тяжко. 7І рече Іоуо: Вигублю чоловіка, що із землі, як чоловіка, так і скотину, і лазуче і летуче: бо взяла мене досада, що посоздавав їх. 8Нояг же здобувся на ласку в Іоуа. 9Оце ж Ноягова й постань. Нояг був праведний чоловіка, без гріха між сучасниками своїми. Нояг ходив з Богом. 10І появив Нояг три сини: Сема, Хама і Яфета. 11Земля ж попсувалась перед Богом, і сповнилась насильством земля. 12І споглянув Бог на землю, аж вона зопсувалась: бо зопсувало всяке тіло свою путь на землі. 13І рече Бог Ноягові: Конець усякому тілу прийшов перед мене: бо землю сповнено насильством од них. Оце ж хочу їх викоренити з землі. 14Зроби собі ковчег із соснового дерева; гнізда поробиш у ковчезі та й посмолиш його з середини і надвору смолою. 15А зробиш ковчег тако: трох сот локот завдовжки ковчег, і п'ятьдесят локот завширшки, а трийцять локот заввишки. 16Просьвіт зробиш у ковчезі і зведеш його в локіть угорі; двері ж у ковчезі зробиш із боку, а житла у два і у три поверхи робити

БУТТЯ

меш. 17Я ж оце наведу потоп, воду на землю, щоб вигубити всяке тіло, що є в її живий дух попід небесами, і все, що є на землі, повиздыхає. 18І поставлю заповіт (умову) з тобою: Ввійдеш у ковчег ти і синове твої і жена твоя і жени синів твоїх з тобою. 19І од усякого живого і од усякого тіла по двоє од усіх уведеш у ковчег, щоб живими остались з тобою: самець і самиця будуть. 20Од усього птаства по роду, і од усякої скотини по роду, і од усього лазючого, що човгає по землі по роду їх; двоє од усякого ввійдуть у ковчег до тебе, щоб zostались живими. Ти ж возьми всякої харчі собі, щоб мали ви що їсти. 21І вчинив Нояг усе, що заповідав йому Господь, і притьма так учинив.

7І рече Іоуо до Нояга: Увійди сам і весь дом твій у ковчег; бо тебе вбачав я праведним передо мною в цьому роді. 2Від усякої ж скотини чистої введи до себе по семеро, самця і самицю, від скотини ж нечистої по парі, самця і самицю, 3І від птаства небесного по семеро, самця і самицю, щоб насінне живе переховати по всій землі. 4Ще бо сім день, і дощувати му на землю сорок день і сорок ночей, та й вигублю з лица землі всяке живе, що сотворив. 5І вчинив Нояг усе, що заповідав йому Бог Іоуо. 6Ноягові ж було шістьсот год, як стався потоп водний на землі. 7І ввійшов Нояг, і сини його, і жінка його, і жінки синів його з ними у ковчег задля води потопньої. 8І з чистої скотини і з скотини нечистої і з птаства і з усього лазючого поповза по землі, 9По парі ввійшло до Нояга в ковчег, самець і самиця, як заповідав Бог Ноягові. 10І сталось по семи днях, що вода потопня поняла землю. 11В шести сотньому році Ноягового віку, другого місяця, на сімнадцятий день місяця, того ж дня, порозверзались усі жерела великої безодні, і хляби (вікна) небесні повідчинялись. 12І лило на землю сорок день і сорок ночей. 13Того дня ввійшов Нояг, Сем, Хам і Яфет, сини Ноягові, і жінка Ноягова і троє жінок синів його з ним у ковчег; 14Вони і усяка животина

по своєму роду, і всяка скотина по кодлу, і усяке лазюче поповза, що човгає по землі по кодлу своєму, і всяке птаство пернате. 15Поввіходили до Нояга у ковчег по парі усякого тіла, що в йому є живий дух. 16І входячі були самець і самиця од усякого тіла, як заповідав йому Бог. І зачинив Іоуо ковчег ізнадвору. 17І затоплювало землю сорок день, і прибувало води, і підіймало ковчег у гору над землею. 18І впотужнювалась вода, і прибувала велико на землі, і носився ковчег по воді. 19І впотужнювалась вода на землі несказанно, і поняла всі високі гори, попід небесами. 20Прибула понад ними вода на п'ятнадцять локот, і поняла всі високі гори. 21І повиздыхало всяке тіло, що двигалось по землі, і з птаства і з скотини, і з звіра, і з усякого лазючого поповза по землі і всяка людина. 22Усе, в чого було дихання і все, що було на суші, повиздыхало. 23І погинуло все живе, що було на земному лиці, погинуло, і людина і скотина і лазюче поповза, і птаство небесне, і вигублено все те на землі, і зоставсь Нояг один да те, що було з ним у ковчезі. 24І впотужнювалась вода на землі сто і п'ятдесят день.

8І спогадав Бог Нояга і все живе і всяку скотину з ним у ковчезі, і навів Бог вітра на землю, і перестало дощувати. 2І позамикались жерела в безодні і хляби небесні, і зупинився дощ із неба. 3І вертались води з землі без перестану, і як уплило сто і п'ятдесят день, стала вода посякати. 4І зупинився ковчег у сьомому місяці, на сімнадцятий день місяця, на горі Арарацькій. 5І вбувало води більше та більше до десятого місяця, а в десятому місяці на перший день місяця стало видно верхи по горах. 6І сталось по сорока днях, що відчинив Нояг вікно в ковчезі, що був зробив. 7І випустив крука, і літав той сюди й сюди, закіль посякла вода на землі. 8Опісля випустив голубицю від себе, щоб довідатись, чи вода спала з земного виду. 9Та не знайшла голубиця відпочинку нозі своїй, та й вернулася до

БУТТЯ

його в ковчег: бо вода поняла вид усієї землі. І простіг він руку тай узяв її до себе в ковчег. 10І пождав ще других сім день, та ізнов послав голубицю з ковчега. 11І прилетіла голубка надвечір до його, колиж се - оливний листок у неї в дзьобочку. І дознавсь Нояг, що вода уступила з виду земного. 12І зождав іще других сім день, та й послав знов голубицю, і не вернулась уже до його тоді. 13І сталось у шістьсот першому році на первий день первого місяця, що посякла вода на землі. І зняв тоді Нояг кришу в ковчезі, і споглянув, аж се - вид земний уже сухий, 14А в другому місяці на двацять сьомий день місяця земля стужавіла. 15І рече Господь Бог Ноягові, глаголючи: 16Вийди з ковчега сам і жона твоя і сини твої, і жени синів твоїх з тобою. 17І всяку животину, що з тобою і всяке тіло від птаства і від скотини і з усякого лазючого поповза по землі повиводь із собою; і плодітесь і намножуйтесь на землі. 18І вийшов Нояг і сини його, і жінка його, і синів його жінки з ним. 19Усяка животина, всяке лазюче поповза по кодлах своїх повиходило з ковчега. 20І спорудив Нояг жертівника Іоуві, і взяв з усякої чистої животины і з усякої чистої птиці та й приніс у всепаленне на жертівник. 21І понюхав Іоуо любих пахощів, і рече: Не проклинати му вже більше землі за чоловіка; бо надих людського серця злющий з молодощів його; і не вигублювати му вже більш усього живого, як учинив. 22Покіль земля землею, сійба й жнива, холоднеча й спека, літо й весна, день і ніч не перестануть.

9І благословив Бог Нояга і сини його, і рече їм: Бувайте плодючі і намножуйтесь і залюднюйте землю. 2І страх і ляк перед вами нехай находить на всяку животину земну, і на всяке птаство небесне, і на все лазюче по землі, і на всяку рибу морську. На поталу вам подав я їх. 3Усяке двигуще, що живе на землі, буде ваша їда; як зело травяне подаю вам усе. 4Тільки м'ясива з його кровю, душею, щоб не

їли. 5Крові бо вашої, душ ваших, вимагатиму, на всякій животині мститимусь за неї і допевнятимусь душі людської від руки чоловіка, від руки брата його. 6Хто пролле кров людську, того кров теж проливати ме чоловік: бо в образ Божий сотворив Бог чоловіка. 7Ви ж расплоджуйтесь і намножуйтесь, буяйте по землі і множьте по її. 8І рече Бог Ноягові та синам його з ним, глаголючи: 9Ось я поставляю заповіт мій з вами і з вашим потомством по вас. 10І з усякою душею живою, що з вами, з птаством і скотиною, і з усім живим на землі, що з вами буде, з усіма, що повиходили з ковчега. 11І постановлю заповіт мій з вами: що ніяке тіло не вимре вже од потопньої води, і не буде вже потопу водного, щоб спустошити всю землю. 12І рече Господь Бог Ноягові: Ось вам знаменне заповіту, що я дав між мною і вами і між усякою живою душею, яка єсть з вами в роди вічні: 13Райдугг мою покладаю в хмарі, щоб вона була знаменом заповіту між мною і землею. 14І станеться, як наведу хмари понад землю, що з'явиться веселка моя в хмарі. 15І спогадаю заповіт мій, що постав між мною і вами, і між усякою живою душею в усякому тілі: що не буде вже води потопньої на погибель усякому тілу. 16А буде райдугг моя в хмарі, і дивитись му на її, щоб спогадати заповіт вічний між Богом і землею, і між усякою живою душею і всяким тілом, яке єсть на землі. 17І рече Бог Ноягові: Се знаменне вмови, що постановив я проміж мною і усяким тілом, яке єсть на землі. 18Сини ж Ноягові, що повиходили з ковчега, були: Сем, Хам і Яфет. Хам же був отець Канаанів. 19Троє сих сини Ноягові, і від них порозсівались люде по всій землі. 20І почав Нояг бути ратаєм на землі і насадив виноград. 21І пив вино, та й упився і лежав обнаживши ся у наметі свойму. 22І побачив Хам, отець Канаанів, наготу батька свого, і вийшовши геть оповідав обом братам своїм. 23І взявши Сем та Яфет гуню, накинули її на плечі собі та й ійшли

БУТТЯ

дивлячись назад, і прикрили наготу батька свого, а лица їх дивились назад, і наготи батькової не бачили вони. 24Отверезився ж Нояг од хмелю свого, та й довідався, що вчинив йому підстарший син його, 25І рече: Ой щоб же ти долі не мав, Канаане! Рабом що найнисшим служити меш браттї. 26Хвала Іоуві! Се Бог мого Сема. А ти, Канаане, рабом у них будеш. 27Розшируй Яфета і дай йому, Боже, седіти у Сема, у брата в наметі, а ти, Канаане, рабом у них будеш. 28І пожив Нояг по потопі триста і п'ятдесят'ять год; 29І було всіх днів Ноягових років дев'ятьсот п'ятдесят'ять, і вмер.

10Се ж постань синів Ноягових, Сема, Хама та Яфета, і понароджувались їм сини по потопі. 2Сини Яфетові: Гомер та Магог, та Мадай, та Яван да Тубал, та Месех, да Тирас. 3А сини Гомерові: Аскеназ та Рифат та Тогарма. 4А сини Яванові: Елиса, да Тарсис, Киттим та Доданим. 5Від сих розселились люде в країнах невірних, по землях своїх, по мовах своїх, по родинах своїх, по племенах своїх. 6А сини Хамові: Куш та Мизраїм, да Фут, да Канаан. 7А сини Кушові: Себа та Гавила, да Сабта, да Рахма, да Сабтека; а сини Рахмові: Шеба та Дедан. 8І появив Куш Нимрода. Сей почав бути велетнем на землі. 9Сей був велетень ловець перед Іоуом; тим і мовляли: як Нимрод, велетень ловець перед Іоуом. 10Царюваннє ж його розпростерлось на Вавилон, і Ерех, і Аккад, і Калне у Синяяр землі. 11Із тієї землі вийшов Ассур, та й збудовав Ниневу і Регобод-Ір, і Калаг, 12І Резен між Ниневою і Калагом; було то місто велике. 13Від Мизраїма родились Людї, Анамї, Легавї і Нафтухї, 14І Патрусї, Каслугї, від котрих пішли Филістимці, да Кафторї. 15Від Канаана ж родились Зидон, його перворідень, та Хет, 16Євусї, та Аморї, та Гергасї, 17Та Гевї, да Аркей, да Синей, 18Та Арвадї, та Земарї, да Гаматї; а потім розродились родини Канаанські. 19А займище Кананеїв сягало від Сидону до Герару, до Гази, до Содому і Гоморри і

Адами й Зевоїму аж до Лаши. 20Се сини Хамові по їх родинах, і мовах, і землях, і племіннях. 21І Семові, праотцеві всіх дітей Еберових, братові Яфетовому старшому, понароджувались сини. 22Сини Семові: Елам, та Ассур, та Арфаксад, та Люд, та й Арам. 23А сини Арамові: Уз да Хул, да Гетер, да Маш. 24Арфаксад же появив Салу, а Сала появив Ебера. 25А Еберові вроджено два сини; одного звали Фалек, бо за його життя земля була поділена, а брата його на ім'я звали Йоктан. 26А Йоктан появив Алмодада та Шалефа, та Газармавета да Єраха, 27Та Гадорама, та Узала, та Диклу, 28Обаля, та Абимавеля, та Шеву, 29Та Офіра, та Гавилу, та Йовава. Всі 'ці сини Йоктанові. 30А поосїдали вони від Мешари до Сефари гори, що на схід соньця. 31Се сини Семові по їх родинах, мовах, по їх займищах, по їх народовинах. 32Се роди синів Ноягових по їх свояцтвах, по їх племіннях; і від них порозходились народи по землі після потопу.

11І була вся земля мова одна і слово одно. 2І сталося, як мандрували вони від схід соньця, що знайшли поділє в Синяяр землі, та й осїлись там. 3І мовляли одно 'дному: Нумо лишень робити цеглу та випалювати. І була в їх цегла за камінь а земляна смола за вапну. 4І мовляли: Нумо споруджувати місто із баштою, щоб її верх був до небес, і зробімо собі пам'ять, щоб не розпорозитись нам по всій землі. 5І зійшов Іоуо побачити город і башту, що споруджували сини чоловічі. 6І рече Іоуо: Оце ж рід один, мова одна в усіх, а се тільки почин їх заходу коло праці; і тепер ніщо їх не зупинить ні від чого, що задумали зробити. 7Зійдемо ж униз та помішаємо їх мову, щоб не розуміли одно 'дного. 8І розсіяв їх ізвідти Іоуо по лицю всієї землі; і покинули споруджувати город і башту. 9Тим проложено йому ім'я Бабель: бо там помішав Іоуо мову всієї землі, і звідти розсіяв їх Іоуо по лицю всієї землі. 10А се постань Семова. Було Семові сто літ,

БУТТЯ

як появив Арфаксада, у другому році по потопі. 11І пожив Сем після того, як появив Арфаксада, п'ятсот год, і появив сини й дочки, та й умер. 12І пожив Арфаксад трийцять і п'ять год, і появив Селу. 13А пожив Арфаксад після того, як появив Селу, чотири ста і три роки, та й появив сини й дочки. 14І пожив Села трийцять год, і появив Ебера. 15А пожив Села після того, як появив Ебера, чотири ста і три роки, і появив сини й дочки. 16І пожив Ебер трийцять і чотири годи і появив Пелега. 17А пожив Ебер після того, як появив Пелега, чотири ста і трийцять год, і появив сини й дочки. 18І пожив Пелег трийцять год, і появив Регува. 19А пожив Пелег після того, як появив Регува, двісті і дев'ять год, і появив сини й дочки. 20І пожив Регу трийцять і два роки, і появив Серуга. 21А пожив Регу після того, як появив Серуга, двісті і сім год, і появив сини й дочки. 22І пожив Серуг трийцять год, і появив Нагора. 23А пожив Серуг після того, як появив Нагора, двісті год, і появив сини й дочки. 24І пожив Нагор двацять і дев'ять год, і появив Тару. 25А пожив Нагор після того, як появив Тару, сотню і дев'ятнацять год, і появив сини й дочки. 26І пожив Тара сімдесять год, і появив Аврама, Нагора й Гарана. 27А се постань Тарина. Тара появив Аврама, Нагора і Гарана; Гаран же появив Лота. 28І вмер Гаран перш отця свого Тари в землі рідній своїй, в Урі Халдейському. 29І побрали собі Аврам і Нагор жінок. Імя Аврамовій жінці було Сара; імя ж Нагоровій жінці було Милка Гаранівна, дочка батька Милки й батька Іски. 30Сара ж була неплодна, не мала дітей. 31І взяв Тара Аврама да Лота, сина Гаранового, сина свого сина, да невістку свою Сару, сина свого Аврама жінку, та й вивів їх із Ура Халдейського, щоб йти в землю Канаанську, і прийшли в Гаран та й осілись там. 32А віку Тариного було двісті і п'ять год, і вмер Тара в Гарані.

12І рече Іоуо Аврамові: Зійди з землі твоєї і від роду твого і з домівки отця твого у ту землю, що тобі покажу. 2І

зроблю тебе народом великим, і благословлю тебе і звеличу імя твоє, і будеш благословен. 3І благословлю благословляючих тебе, а кленучих тебе проклену. І благословляться в тобі всі племіння землі. 4І пійшов Аврам, як глаголав йому Іоуо, і йшов із ним Лот. Аврамові ж було сімдесять год, як ізійшов із Гарану. 5І взяв Аврам Сару, жінку свою, да Лота, сина брата свого, і все майно своє, яке нажили в Гарані, і всякі душі, що здобули в Гарані, та й зійшли геть, щоб йти в землю Канаанську. І прийшли в Канаан землю. 6І пройшов Аврам землю до вричища Сихема, до дубрави Морв, Канааней ж тоді жили в тій землі. 7І явивсь тоді Іоуо Аврамові, і рече йому: Потомкам твоїм наділю землю сю. І спорудив там він жертівника Іоуові, що явивсь йому. 8І двинув звідти в гори, на восток ід Бетелю, і напав намет свій на захід сонця від Бетеля, а від Гая на востоці, і спорудив там жертівника Іоуові, і призвав імя Іоуа. 9І подавався Аврам усе далій та далій, простуючи на полудне. 10І сталась голоднеча в тій землі, і спустивсь Аврам у Єгипет на пробування таменькі, бо тяжка була вона в тій землі. 11Сталося ж, як наближавсь до входу в Єгипет, рече він Сарі, жінці своїй: Оце ж я знаю, що ти молодиця гарна. 12От, як Єгиптяне тебе побачать, дак і казати муть: Се жінка його, та й убють мене, тебе ж оставлять живою. 13Кажі ж, що ти мені сестра, щоб добре мені було задля тебе. 14І сталося, як прийшов Аврам у Єгипет, от і вбачали Єгиптяне, що жінка його була молодиця гарна дуже. 15І як побачили її врядовики Фараонові, дак вихваляли перед Фараоном, і взято молодицю в палати Фараонові. 16І з Аврамом обійшовся він добре задля неї, і наділено його вівцями й волами, ослами й рабами, рабинями й ослицями й верблюдами. 17Та вдарив Іоуо Фараона й дом його тяжкими язвами задля Сарі, жінки Аврамової. 18І прикликав Фараон Аврама та й каже: Що се вдіяв еси мені? Чом не сказав еси мені, що вона жінка тобі? 19Про що

БУТТЯ

певнив єси: Вона сестра мені? Я й узяв її собі за жінку. Тепер же ось тобі жінка твоя; возьми її та й ійди собі. 20І повелів Фараон людям своїм, щоб випроводили його й жінку його і усе, що було його.

13І зійшов же Аврам геть із Єгипту з жінкою своєю й усім, що мав, і Лот із ним, на полудне. 2І був Аврам багатий вельми на скотину, на срібло й на золото. 3І ходив мандрівками своїми все далій і далій із полуденньої землі до Бетеля, аж до того місця, де був його намет перше між Бетелем та Гаєм, 4На те врочище, де спорудив жертівника вперше. І призвав там Аврам імя Іоуа. 5І в Лота, що ходив з Аврамом, були й вівці і товар і намети. 6І не вмiщала їх земля, щоб їм жити вкупі; бо майно їх було велике, так що не можна було жити вкупі. 7І була зв'язка між чабанами скоту Аврамового і між чабанами скоту Лотового. Канаанеї ж і Ферезії тоді жили на землі тій. 8Рече ж Аврам Лотові: Нехай не буде зв'язки між мною й тобою і між чабанами моїми та чабанами твоїми: бо ми брати. 9Хиба ж не вся земля перед тобою? Відлучись від мене: коли ти наліво, я направо; коли ж ти направо, я наліво. 10І звівши Лот очі свої, побачив усю околицю Йорданську, що перше ніж зруйнував Іоуо Содому й Гоморру, вся до Сигора наповнена була водою, як сад Іоуа і як земля Єгипецька, 11І вибрав собі Лот усю околицю Йорданську, і відійшов Лот ід востоку, і розлучився кожен із братом своїм. 12Аврам осівся в землі Канаанській, а Лот осівся в городах околишніх, і двинув з наметом своїм до Содому. 13Люде ж Содомські та були злючі й грішні перед Іоуом вельми. 14Іоуо же рече Аврамові після того, як Лот розлучивсь із ним: Позирни очима твоїми, та поглянь од місця, де ти тепер, ід півночі, ід полудню, ід востоку, ід заходу. 15Бо всю землю, що ти вбачаєш, тобі оддам, і потомкам твоїм навіки. 16І вчиню потомки твої, як пісок земляний; коли хто зможе злічити пісок земляний, то й потомки твої злічить. 17Уставши,

пройди землю в довжину і в ширину її; бо тобі оддам її. 18І відселившись Аврам, прийшов та й осівсь коло Мамрієвого дуба, що був у Геброні, та й спорудив там жертівника Іоубі.

14Сталося ж за часів Амрафела царя Синеярського, і Арійоха, царя Еллазарського, Кедорлайомера, царя Еламського, і Тидала, царя Гоїмського, 2Що вчинили вони рать із Берою, царем Содомським, і з Бирсою, царем Гоморським, і з Синабом, царем Адамським, і з Семебером, царем Зебоїмським, і з царем Белійським, се єсть Сигорським. 3Всі вони змовились ізійтись на Сиддим-долині, се єсть теперенкі Море Солоне. 4Дванадцять год були вони підневолені Кедорлайомерові, а в чотирнайцятomu році відступили. 5І прийшли в чотирнайцятomu році Кедорлайомер і царі, що були з ним, та й побили Рефаїмів ув Астарот Карнаїмі, а Сусїїв у Гамі, а Еміїв на Кирияїм-долині, 6А Горїїв на їх Сеїр-горах, до Ель-Парана, що лежить на захід соньця від пустині. 7І повернули звідти та й дійшли до Ен-Мишпата, се Кадес, і звоювали всю землю Амаликиїв та Аморїїв, що жили у Газазон-Тамарі. 8Вийшов же царь Содомський, і царь Гоморський, і царь Адмейський, і царь Зебоїмський, і царь Белійський чи Сигорський, та й постали проти них на Сиддим-долині: 9Проти Кедорлайомера, царя Еламського, та Тидала, царя Гоїмського, та Амрафела, царя Синеярського, та Арійоха, царя Еллазарського, чотири царі проти п'ятох, 10На Сиддим же долині та було багацько ям. І побігли царі Содомський та Гоморський та й попадали туди, а ті, що зістались, побігли в гори. 11І позабирали вони все добро Содомське й Гоморське й усі харчі їх та й пійшли звідти. 12І взяли Лота, сина брата Аврамового, що жив у Содомі, та й рушили звідти. 13Аж ось прийшов один, що втік, та й сказав Аврамові Євреєві, що жив коло дубів Мамрія Аморієнка, брата Єсколового та Анерового, сі ж

БУТТЯ

були союзники Аврамові. 14Чуючи ж Аврам, що його небожа зайнято в полонь, уоружив своїх свідомих кметів, що породились у його в господі, три сотні і восьминадцятеро, та й двинув нагоньця до Дану. 15І розділивсь, він і його кметі, на купи, та й напав на їх у ночі і побив їх, і вганяв за ними аж до Хоби, що лежить на північ од Дамаска. 16І вернув усе майно їх, і Лота, небожа свого, вернув і майно його, і жінок і кметі. 17Вийшов же царь Содомський назустріч йому, після того як вернувсь, подужавши Кедорлайомера й царів, що були з ним, на Саве-долину, се долина Царська. 18А Мелхизедек, царь Салемський, виніс хліб і вино; був же він священник Бога вишнього. 19І благословив його, і рече: Благословен ти, Авраме, від всевишнього Бога, Владики неба і землі! 20І благословен Бог всевишній, що подав тобі у руки ворогів твоїх запеклих! Аврам дав йому десятую часть із всього. 21Каже ж і царь Содомський Аврамові: Оддай мені кметі, майно ж возьми собі. 22Рече ж Аврам до царя Содомського: Здіймаю руку мою до Бога Іоуа овишнього, що сотворив небо й землю: 23І нитки й ременя обувнього не возьму з усього твого, щоб не сказав: Я збогатив Аврама. 24Нічогісінько мені, oprіч єдино, що поїли кметі мої та кромі частини мужів, що ходили зо мною: Анер, Ешколь і Мамрій нехай беруть свою частину.

15Після того, як се сталось, було слово Іоуа до Аврама у видінню: Не бійсь, Авраме; я тобі щит, нагорода твоя велика буде вельми. 2Рече ж Аврам: Господе Іоуе, що мені даси? одпускаюсь я бездітен, а наслідник моєї худоби сей Дамашчанець Елієзер. 3І рече Аврам: Не дав еси мені потомства, дак раб моєї господи наслідник мій буде. 4І знов слово Іоуа було до його і глаголе: Не буде він твоїм наслідником, а той хто вийде з тебе, той буде наслідник тобі. 5І вивів його з намета і рече: Позирни на небо та злічи зорі,

коли зможеш злічити їх. І рече: Такі будуть потомки твої. 6І поняв Аврам віри Іоуові, і він полічив йому те за праведність. 7Рече ж до його: Я Іоуо, що вивів тебе із Ура Халдейського, щоб оддати тобі землю сю в наслідде, наслідствовати. 8І рече: Господе Іоуе, почому знати му, що наслідити му її? 9Рече ж до його: Возьми мені телицю трилітню, та козу трилітню, та барана трохлітка, та горлицю, та голубеня. 10Узяв же він усе те та й порозтинав пополам, і положив їх противолично одну частину до другої, а птиць не розтинав. 11Злетілося ж птаство на труп розтятий; Аврам же зганяв його. 12А як заходило соньце твердий сон обняв Аврама, і страх у темряві великий напав на його. 13І речено було до Аврама: Знаючи знай, що переселятись буде потомство в землю не свою, і підневолять його, і тіснити муть його чотири ста літ. 14Народові ж тому, що йому будуть підневолені, дам присуд я, а потім ізійдуть геть із майном великим. 15Ти ж одійдеш до отців твоїх з упокоєм, і поховають тебе в старощах добрих. 16У четвертому ж роді вернуться сюди; не сповнились бо гріхи Аморіїв і досі. 17Як же було соньце на западі та згусла темрява тоді, наче піч задимувала, і поломя огняне пройшло між розтятими частинами. 18У той день завітував Іоуо з Аврамом завіт, глаголючи: Потомству твому дам землю сю від ріки Египецької до ріки великої, ріки Евфрата: 19Кеніїв, і Кенесіїв, і Кедмоніїв, 20І Хетіїв, і Ферезіїв, і Рефаїв, 21І Аморіїв, і Кананеїв, і Гергесіїв, і Ебусеїв.

16Сара ж Аврамова жінка да не роджала йому. Була ж у неї рабиня Египтянка на імя Агара. 2І рече Сара до Аврама: Се зачинив мене Іоуо, щоб не роджати; дак увійди до рабині моєї, щоб у мене були діти від неї. І послухав Аврам гласу Саринога. 3І взяла Сара, Аврамова жена, Агару, рабиню свою Египтянку, після того, як Аврам седів осадою десять років у землі Канаанській, та й оддала її за жінку

БУТТЯ

мужові своєму Аврамові. 4І ввійшов до Агари, і завагоніла. Як же почувалась вона, що завагоніла, почала зневажати господиню свою. 5І рече Сара до Аврама: Зневага мені від тебе. Вона ж почувуючись вагітною, зневажає мене. Суди Іоуо між мною й тобою. 6Рече ж Аврам до Сари: Ось рабиня твоя в руках у тебе. Твори їй по твоїй вподобі. 7Узялась тоді жорстко за неї Сара, і зійшла та з очей у неї. І знайшов її ангел Іоуа коло криниці в пустині, по дорозі в Сур. 8І рече: Агаро, Сарина рабине, звідкіля прийшла еси і куди хочеш йти? І каже: Зійшла з очей Сари, господині моєї. 9Рече ж їй ангел Іоуа: Вернись до господині твоєї та покорись під руку її. 10Рече ж їй ангел Іоуа: Намножу я потомство твоє безліч. 11І рече їй ангел Іоуа: Оце ходиш важкою, і вродиш сина, і даси йому імя Ізмаель; бо Іоуо почув тїсноту твою. 12Сей буде дикий чоловік. Рука його проти всякого чоловіка, і всякого чоловіка рука проти його, і седіти ме він у всіх родичів своїх на шиї. 13І дала вона імя Іоуа, що глаголав до неї: Бог бачений. Бо казала: Я бачила того, хто явивсь мені. 14Тим прозвано криницю ту: "Криницею Живого, що мене бачить." Се між Кадесом і Баредом. 15І вродила Агара Аврамові сина, і дав Аврам імя синові, що вродила йому Агара, Ізмаель. 16Аврамові ж було вісімдесять і шість год віку, як Агара вродила Авраму Ізмаеля.

17А як було Аврамові девятьдесять і девять год віку, явивсь Іоуо Аврамові, і рече йому: Я Бог всемогутий. Ходи передо мною і бувай щирий і праведен. 2І вчиню заповіт мій проміж мною й тобою, і множу тобі потомків безліч. 3І впав Аврам ниць на лице своє, і рече йому Бог і глаголе: 4Се я, що вчинив заповіт мій з тобою, що будеш ти праотець купи народів. 5І не зватимуть уже тебе на імя Аврам, а буде імя твоє Авраам, бо я вчинив тебе отцем купи народів. 6І зрощу тебе вельми велико і вчиню тебе народами, і царі виходитимуть із тебе. 7І поставлю мій

заповіт між мною й тобою, і потомками твоїми по тобі в їх родах про віковичний заповіт, щоб мені бути Богом тобі і потомкам твоїм по тобі. 8І дам тобі і потомству твоєму по тобі землю, що в ній тепер чужениця еси, всю Канаан землю на віковичню державу, і буду їх Богом. 9І рече Бог Авраамові: Ти ж заповіт мій певнити меш, ти й потомки твої по тобі в їх роди. 10Ось заповіт, що ви певнити мете між мною й вами й потомством твоїм по тобі. Усяке хлопя між вами мусить бути обрізано. 11Обрізувати метеся ж ви на тілі вашої передньої шкірки, і се буде ознакою заповіту між мною й вами. 12І в вісім день віку мусить бути кожне хлопя обрізане проміж вами з роду в рід, і той хто родивсь у господі, і той, кого куплено за гроші, що не з твого роду. 13Хто родивсь у твоїй господі і кого куплено за гроші, повинен бути обрізаний; і сим робом заповіт мій буде на вашому тілі про заповіт віковичний. 14А необрізаний мужького полу, такий що тіло його передньої шкірки необрізане, такого викоренити з народу його; він поламав заповіт мій. 15І рече Бог Авраамові далій: Жену твою Сару не мусиш уже звати на імя Сара, а Сарра буде імя її. 16І благословлю її, і дам тобі сина від неї, і буде вона народами, царі в народів із неї будуть. 17І впав Авраам ниць і осьміхнувсь; і рече в думці своїй: Столітьньому б то появили сина? І як би то Сарра дев'яностолітна да вродила? 18Рече ж Авраам до Бога: Нехай хоч Ізмаель живе перед тобою. 19Рече ж Бог до Авраама: Стеменно, Сарра жена твоя вродить сина тобі, і наречеш імя йому Ізаак, і поставлю завіт мій із ним про завіт вічній із потомством його по йому. 20Тай про Ізмаеля вислухав я тебе, і ось благословлю його і вирощу його і множу його велико: дванадцять князів появиться, і дам йому бути народом великим. 21Завіт же мій поставлю з Ізааком, що тобі вродить Сарра о 'цїй самій добі, в літо друге. 22Скїньчив же Бог слово до його, і знявся Бог од

БУТТЯ

Авраама. 23І взяв Авраам Ізмаеля, сина свого, і всю доморослу челядь свою, і всіх куплених за гроші, і ввесь музський пол зміж людей господи Авраамової, тай пообрізував крайню плоть їх того самого дня, як промовив йому Бог. 24Авраамові ж було девятьдесять і девять год, як обрізано крайню плоть йому. 25А Ізмаелеві, синові його, було тринадцять літ, як обрізано крайню плоть його. 26Того ж самого дня обрізано Авраама й сина його Ізмаеля. 27І з ним обрізані були всі чоловіки в господі в його, і ті що понароджувались у домівці в його, і понакуповувані за срібло в інородніх народів.

18Явився ж йому Іоуо коло дубравини Мамре, як седів він перед дверима наметовими о полудні. 2Споглянувши ж очима своїми, бачить, стоїть перед ним троє чоловіків; побачивши їх метнеться зустріч їм од наметових дверей своїх, тай поклонився до землі. 3І рече: Господе! коли я знайшов ласку в очах твоїх, не мени раба твого. 4Нехай принесуть води та помиють ноги вам, та прохолодітьесь під деревом. 5Я ж принесу наїдку, щоб ви попоїли, а потім і верстати мете свою путь, що звернули з неї до раба вашого. 6І метнеться Авраам у шатро до Сарри, тай каже їй: Заміси хутенько три сита пшенишного борошна та спечи коржів. 7І метнеться Авраам до корів, та й узяв телятко ніжне й добре, і оддав його слугі, а той скоренько впорав його. 8І взяв сиру й молока да телятко, що наготовив, та й поставив перед ними; сам же стояв під деревом, як вони їли. 9І промовили до його: Де Сарра, жена твоя? Ось у шатрі. 10Рече ж один: Вернись оце до тебе через год о сій добі, і вродить сина Сарра, жена твоя. Сарра ж почувла під наметовими дверми позад його. 11Авраам же і Сарра були старі, повбивались у літа, і перестало в Сарри звичайне жіноцьке. 12Осьміхнулася ж Сарра сама собі, думаючи: Оце б то звянувши та здобутись на таку втіху? Пан же мій старенький. 13І рече Іоуо Авраамові: Чого всьміхнулася Сарра

сама собі, говорючи: Чи справді ж бо мені вродити? я же собі стара вже. 14Хиба є що неможливе у Іоуа? О сій добі вернись до тебе через год, і буде в Сарри син. 15Сарра ж і не призналась, говорючи: Я не сьміялась. Бо вона злякалась. І рече їй: Ні бо, сьміялась. 16Піднявшися ж ізвідти чоловіки, повернули на Содом. Авраам же йшов із ними, проводючи їх. 17Іоуо же рече: Чи втаю від Авраама, раба мого, що я творю? 18Та ж Авраам буде народом великим, і потужним, і благословляться в йому всі народи земнії. 19Знаю бо, що накаже синам своїм і господі своїй по собі, щоб хранили путі Іоуа, творючи правду і суд, щоб справдив на Авраамові Іоуо усе, що глаголав до його. 20Рече ж Іоуа: Квилять велико до мене про Содом та Гоморру, і гріхи їх тяжкі вельми. 21Зйду ж та позирну, чи так воно діється, як до мене голосять, чи ні, щоб знати. 22І повернулись ізвідти чоловіки до Содому, Авраам же ще стояв перед Іоуом. 23І приступить Авраам ближче й рече: Дак оце ти хочеш погубити й безвинних із винуватими? 24Може там знайдеться пятьдесять безвинних у городі. Чи то ж схочеш ти й їх погубити, і не помилуєш усього міста задля пятидесятьох, коли там будуть? 25Ні бо, не чини по глаголу сему, щоб убити праведника з нечестивим, і щоб у тебе було праведнику так, як нечестивому. Ні бо ні! Судячи суд у сій землі, як тобі не вчинити правди? 26Рече ж Іоуо: Коди буде в Содомі пятьдесять праведників у городі, помилую ввесь город і все місто задля їх. 27І рече відказуючи Авраам: Оце завзявсь я промовляти до Господа мого, я ж земля і порошок. 28Коли ж поменьшає праведників до сорока й пяти, чи вже ж бо погубиш через пятьох увесь город? І рече: Не погублю, коли знайду тамо сорок і пять. 29І завзявсь іще промовляти до його та й каже: Коли ж знайдеться таменьки сорок? І рече: не погублю й ради сорока. 30Що ж Господе, коли промовлю: А як знайдеться таменьки тільки трийцять? І рече: Не погублю й тридесятьох ради. 31І

БУТТЯ

промовив: Оце ж наваживсь говорити до Господа: Коли ж знайдеться таменьки двацяттеро? І рече: Не погублю, коли знайдеться тамо двацять. 32І каже: Що ж, Господе, коли промовлю ще раз: Коли ж знайдеться таменьки десятеро? І рече: Не погублю і десятиох ради. 33Одійшов же Іоуо, переставши глаголати до Авраама. І вернувсь Авраам на місце своє.

19Прийшли ж обидва ангели в Содом увечорі. Лот же седів коло царини Содомської. Побачивши ж Лот, устав на зустріч їм, тай поклонився лицем до землі. 2І рече: Оце ж, панове, заверніть у домівку раба вашого та спочиньте і ноги собі помийте, а як обутріє, верстати мете путь свою. Вони ж рекли: Ні ночуватимемо на улиці. 3І примусив їх, і ввійшли в господу його. І вчинив їм учту, і опрісноків напик їм, і попоїли. 4Перед облягами ж обступили дом городяне Содомські, від молодика, тай до діда, увесь народ укупі з усіх кутків. 5І гукали Лотові, і казали до його: Де люде, що ввійшли до тебе на ніч? Виведи їх до нас, розпізнаємо їх. 6Вийшов же до них Лот на рундук, і зачинив двері за собою. 7Каже ж до них: Ні, братте! Не чиніте бо ледарства! 8Є в мене дві дочці, що не взнали мужа; виведу їх до вас, і робіть їм що любо вам, тільки людям сим не чиніте обиди; увійшли бо під стелю дому мого. 9Вони ж кажуть йому: Геть із відсі! Прийшов сюди жити, та хочеш і суд судити. Ось ми ж навчимо тебе, ще лучче, ніж їх. І насильствовавали чоловіка того, Лота, вельми, і підступили розбити двері. 10Та простягли мужі руки й утягли Лота до себе в будівлю, а двері в будівлі засунули. 11На людей же, що були під дверима в будинку вдарили сліпотою, від мала тай до велика, і марно шукали вони дверей. 12Промовили ж мужі до Лота: Чи єсть у тебе тут зяті або сини твої або дочки твої? Або коли хто инший єсть у тебе в городі, всіх виведи із міста сього! 13Бо ми погубимо се місто; бо знявсь угору лемент про його перед Іоуом, і послав нас Іоуо вигубити

його. 14Вийшов же Лот і промовив до зятів своїх, що побрали дочки його, і рече: Підіймайтесь та виходьте з міста сього; бо погубляє Іоуо город. Та здавалось, що жартує перед зятьми своїми. 15Як же зачервонів ранок, принукали ангели Лота, глаголючи: Уставай, бери жену твою й двох дочок твоїх, що при тобі, та одходь, щоб і тобі не погибнути з беззаконними городянами. 16І стуманів він, і взяли ангели за руку його, і за руку жінку його, і за руки двох дочок його; бо пощадив їх Іоуо, тай вивели їх, і поставили за городом. 17І як повиводили їх геть, рече: Спасай твою душу. Не озирайтесь, і не зупиняйтесь ніде в усій околиці сій. У гори втікай, щоб і тобі не згинуті. 18Рече ж до них Лот: Благаю тебе, пане! 19Що знайшов раб твій ласку в очах твоїх, і велика милость твоя, що показав до мене, що вирятував душу мою, я ж не здолію рятуватись у горах, щоб не наздогнала мене лиха година, та не вмерти мені. 20А, споглянь городок сей близько, побіжу я туди; він маленький, дак і душа моя сохраниється. 21І рече йому: Оце ж я зглянусь на тебе і в сьому, що не погублю городка, що про його мовляв еси. 22Хапайся ж рятуватись тамо; не можу бо чинити нічого, докіль увійдеш туди. Тим і проложено містечку тому прізвище Сигор. 23Соньце зійшло вже над землю, як Лот увійшов у Сигор. 24І бурхонув Іоуо на Содом та Гоморру сіркою та поломем од Іоуа з небес, 25І перевертав городи сі і всю околицю, і всіх осадників городських, і все, що росло з землі. 26І озирнулась жінка його позад його, та й обернулась у стовпа соляного. 27Устав же Авраам уранці, пійшов на місце, де стояв перед Іоуом. 28І позирнув на Содом і Гоморру, і на околицю, аж се здійсмається дим од землі, як дим із печі. 29І було, як руйновав Бог в Україні тій городи, спогадав Бог Авраама, і вислав Лота з руйновища, як руйновав городи, що жив у них Лот. 30Зійшов же Лот із Сигори, та й осівсь на горі сам і дві дочки його; боявся бо жити в Сигорі, та й оселивсь

у печері сам і дочки його з ним. 31Озветься ж старша до меншої: Панотець наш старий собі, і нема нікого на землі, щоб увійшов до нас всьогосьвітнім звичаєм. 32Ходи сюди лишень, упиймо вином панотця нашого, та переспимо з ним, та й переховаємо рід від панотця нашого. 33Упоїли ж отця свого вином тієї ночі, і ввійшовши старша, переспала з отцем своїм тієї ночі. І не постеріг він, як вона переспала, і як устала. 34Було ж уранці, що каже старша меншій: Оце ж переспала я вчора з панотцем нашим. Упоїмо його вином і сієї ночі, а ти ввійшовши, переспи з ним, та й переховаймо від панотця нашого рід наш. 35Упоїли ж і тієї ночі отця свого вином, і ввійшовши менша, переспала з отцем своїм. І не постеріг він, як переспала, і як устала. 36І завагоніли обидві дочки Лотові тоді від отця свого. 37І вродила старша сина, і дала імя йому Моав. Се праотець Моавіїв по сей день. 38Уродила ж і менша сина, і дала імя йому: Бен-Аммій. Се праотець Аммоніїв по сей день.

20І відкочував Авраам ізвідти до землі полуденньої, та й оселився між Кадесом і Суром, і якийсь час пробував у Герарі. 2Про жінку ж свою Сарру казав Авраам, що сестра вона мені. Абимелех же, царь Герарський, післав та й взяв Сарру. 3І прийшов Бог до Абимелеха в ночі вві сні, і рече йому: Оце ти вмреш за сю молодицю, що взяв еси; вона ж мужня жена. 4Абимелех же не приторкнувся до її, та й каже: Господе, чи то ж погубиш безвинний рід? 5Хиба ж не сам він казав мені: Вона сестра мені? І вона мені казала: Він брат мені. У чистоті серця мого і в безвинності рук моїх учинив я се. 6Рече ж йому Бог у сні: І я знаю, що в чистоті серця твого і в безвинності рук твоїх учинив еси се, тим і впинив тебе від гріха проти мене, і не попустив тебе коснутись її. 7Тепер же оддай жену мужу, бо він пророк, і помолиться за тебе, і жити меш. Як же не віддаси, дак знай, що вмреш сам і все твоє. 8І встав рано вранці Абимелех

і призвав усі кметі свої, та й промовив усі словеса сії в уші їх, і полякались усі люде вельми. 9І призвав Абимелех Авраама, та й промовив до його: Що вдіяв еси мені? І чим провинив я тобі, що навів еси на мене й царство моє гріх великий? Діло таке, що ніхто не чинив, укоїв еси мені: 10І промовив Абимелех до Авраама: Що в тебе було на думці, як чинив еси таке? 11Рече ж Авраам: Думав бо, що нема благочестя на місці сьому, і вбють мене задля жени моєї. 12Отже справді вона сестра мені по панотцеві, а не по паніматці, та стала мені женою. 13І було, як вивів мене Бог із отецької домівки моєї, кажу їй: Ось яку правду чинити меш мені: у всякому місті, куди прийдемо, там кажи про мене, що се брат мій. 14Узяв же Абимелех вівці і бички, і раби й рабині, та й дав Авраамові, і віддав йому Сарру. 15І промовив Абимелех Авраамові: Оце земля моя перед тобою; де б тобі ні було до вподоби, оселяйся. 16До Сарри ж промовив: Оце дав я братові твому тисячу срібняків, се буде тобі чесна намітка до лица твого, і про все, що було з тобою і з усіма твоїми, в усьому будеш оправдана. 17Помолився ж Авраам Богу, і вигоїв Бог Абимелеха, і жену його, і рабині його, і почали роджати. 18Бо позамикав був Іоуо усяку утробу в домівці в Абимелеха задля Сарри, жінки Авраамової.

21І одвідав Іоуо Сарру, так як рече, і сотворив Іоуо Саррі так, як глаголав. 2І завагонівши Сарра, вродила Авраамові сина в старощах того часу, як і глаголав йому Господь. 3І дав Авраам імя синові свойму, що вродивсь йому, що вродила йому Сарра, Ізаак. 4Обрізав же Авраам Ізаака, сина свого, у восьмий день, так як заповідав йому Бог. 5Авраамові ж було сто год віку, як родивсь йому син його Ізаак. 6Рече ж Сарра: Сьміх мені сотворив Господь; хто бо почує, сьміятиметься з мене. 7І рече: Хто б то сповістив Авраамові, що молоком своїм годувати ме дитину Сарра? Бо в старості його я родила сина. 8І росло хлопятко, і відлучено його. І зробив

БУТТЯ

Авраам бенкет великий того дня, як одлучено Ізаака. 9Як побачила Сарра, що син Агари, Єгиптянки, насьміхається з Ізаака, 10Каже Авраамові: Прожени сю рабиню й сина її; не наслідувати ме бо син рабині сієї з моїм сином Ізааком. 11Тяжко ж було чути слово се вельми Авраамові про сина його. 12І рече Бог Авраамові: Нехай не буде тяжке тобі слово про хлопця і про рабиню. У всьому, що рече тобі Сарра, слухай гласу її; бо в Ізааці наречеться тобі потомство. 13Сина ж рабині сієї народом великим сотворю його; бо насінне твоє він. 14Устав же Авраам уранці, і взяв хліба та бурдюк води та й оддав Агарі, і положив за плечима в неї хлопця, та й одпустив її. Вона ж одійшовши заблудила в Бейер-Себа пустині. 15Не стало ж води в бурдюці, і покинь вона хлопця під ялиною. 16Відойшовши ж сіла навпроти його віддалеки, як би дострелити з лука; каже бо: Нехай не бачу смерти дитини моєї. І седіла навпроти його, та й заголосила. 17Почув же Бог плач хлопчаний, і кликне ангел Божий Агару з небес, і рече: Що тобі, Агаро? Не турбуйся; почув бо Бог плач хлопчаний з місця, де воно тепер. 18Устань, та возьми хлопця і держи на руці твоїй; народом бо великим сотворю його. 19І відкрив Бог очі їй, і побачила криницю з водою, і пійшла й налила бурдюк води, та й напоїла хлопця. 20І був Бог з хлопчиком, і виріс та й оселився у степу і був стрілець-лучник. 21І оселився у Фаран-степу, і взяла йому мати його жінку із землі Єгипецької. 22Сталося ж того часу, що промовив Абимелех та Пихоль, гетьман війська його, до Авраама, говорячи: Бог з тобою в усьому, що дієш. 23Оце ж клянись мені Богом, що не зрадиш мене, ні дітей моїх, ні внуків моїх, а по правді, як прихилен був я до тебе, так і ти будеш до мене, і до землі, де пробуваєш. 24І рече Авраам: Кленусь. 25І докоряв Авраам Абимелеха, за колодязь водяний, що відняли раби Абимелехові. 26І каже йому Абимелех: Не знаю, хто вчинив тобі діло таке, ні ти мені не оповідав єси,

ні я чував, тільки сьогодні. 27І вилучив Авраам сім овечок, да товару, та й дав Абимелехові, і вчинили вони обидва умову. 28І поставив Авраам семеро ягниць овечих із отари окроме. 29І каже Абимелех Авраамові: Що се за семеро ягниць, що поставив єси окроме? 30І рече Авраам: Що семеро сих ягниць візьмеш у мене, нехай будуть мені свідомством, що я викопав колодязь сей. 31Того й проложено прізвище місцеві тому: Бейер-Себа, колодязь клятьби; бо там клялись обидва. 32І вчинили вони вмову коло колодязя клятьби. Піднявся ж Абимелех та Пихоль, гетьман війська його, та й вернулись у землю Філістимську. 33І посадив Авраам тамариску, і призвав там імя Бога Іоуа вічного. 34Пробував же Авраам у землі Філістимській час довгий.

22І було по сих речах, що Бог спокушував Авраама, і рече йому: Аврааме, Аврааме! І каже: Ось я! 2І рече: Возьми сина твого, єдиного твого, що його возлюбив єси, Ізаака, та йди в Морія землю, та й принеси його там у всепаленне-жертву на одній горі, що тобі речу. 3І встав Авраам рано вранці та й осідлав осла свого, та взяв два парубки з собою, та Ізаака сина свого, та наколов дров на всепаленне, та й рушив до врочища, що про його рече йому Бог. 4На третій же день позирнув Авраам очима своїми, та й побачив те врочище здалеку. 5І каже Авраам слугам своїм: Седіте тутеньки з ослом, я ж із сином підемо аж он туди, та поклонившись і вернемось до вас. 6Узяв же Авраам дрова на всепаленне, та й положив на Ізаака, сина свого; взяв же в руки й огонь і жертівного ножа, та й пішли обидва вкупі. 7Каже ж Ізаак до Авраама, батька свого: Панотче! Він же каже: Що тобі, синку? Каже ж: Ось огонь і дрова, а де ж овеча на всепаленне? 8Каже ж Авраам: Бог обмислить собі ягня на всепаленне. І йшли собі обоє вкупі. 9Прийшли на врочище, що рече йому Бог, і зробив там Авраам жертівника, і розложив дрова, і

БУТТЯ

зв'язавши Ізаака, сина свого, положив його на жертівнику зверху на дровах. 10І простіг Авраам руку свою, щоб узяти ножа заколоти сина свого. 11Аж озветься до його ангел Іоуа і рече: Аврааме, Аврааме! Він же каже: Ось я. 12І рече: Не возложи руки твоєї на хлопя, а нічогісінько не чини йому; тепер бо взнав я, що боїшся ти Бога, і не пощадив еси сина твого возлюбленого мене ради. 13І позирнувши Авраам очима своїми побачив, що баран із заду завяз рогами в гущині. І пійшов Авраам і взяв барана і приніс його на всепаленне замість Ізаака сина свого. 14І приложив Авраам прізвище врочищу тому Іоуо-Уре, Іоуо бачить, як і по сей день говорять: На горі Іоуа побачать. 15І озветься ангел Іоуа до Авраама вдруге з небес, 16Глаголючи: Мною самим клявсь я - се Іоуа слово - за те, що вчинив еси таку річ, і не пощадив еси сина свого возлюбленого мене ради. 17Велико благословлю тебе, і намножу твій рід як зорі небесні, і як пісок узкрай моря, і внаслідуює потомство твоє царини ворогів своїх. 18І благословляться в потомстві твому всі народи землі, тим що послухав еси голосу мого. 19Вернувся ж Авраам до слуг своїх і рушили вони й пійшли вкупі до Бейер-Себи, і вселився Авраам коло колодязя клятьби. 20Сталося ж по сіх речах, що з'ясовано Авраамові словами: Ось і Милка і вона вродила сини братові твому Нахорові, 21Уза, перворідня його, та Буса, брата його, та Кемуїла, отця Арамова, 22Та Хеседа, та Газа, та Пидаса, та Ідлафа, та Батуїла. 23Батуїл же появив Ребеку. Сих восьмерох уродила Милка Нахорові, братові Авраамовому. 24І наложниця його, на імя Реюма, ся вродила Тебаха та Гахама та Тегаса та Маяха.

23Було ж віку Сарринога сто і двацять і сім год. Се года живота Сарринога. 2І вмерла Сарра в Кирят-Арбі. Се Геброн в Канаан землі. Прийшов же Авраам плакати по Саррі да падкувати. 3І встав Авраам од мерця свого, і рече синам

Хетовим: 4Пересельник і чужениця я в вас! Дайте ж мені в наслідде гробовище між вами, щоб мені поховати мерця мого від мене. 5Відказали ж Авраамові сини Хетові говорючи: 6Ні, добродію! Князь від Бога ти еси в нас; вибравши гробовище з наших, поховай мерця твого. Ніхто бо з нас не заборонить гробовища свого тобі, щоб тобі поховати мерця твого таменьки. 7Устав же Авраам і вклонився землякам, синам Хетовим. 8І каже до них Авраам і промовив: Коли вам по душі, щоб мені поховати мерце моє від мене, послухайте мене, і мовляйте про мене Ефронові Зогаренкові. 9І нехай поступиться мені печерою Махпеловою, що кінець поля його. За повну ціну нехай поступиться мені нею в наслідне гробовище між вами. 10Ефрон же седів посеред синів Хетових. Відказуючи ж Ефрон Хетіянин Авраамові каже так, що чули його сини Хетові і всі, що повиходили до міської царини. 11Ні, добродію! Вислухай мене. Те поле оддаю тобі й печеру, що на йому, перед очима синів народу мого оддаю тобі; поховай мерця твого. 12І поклонивсь Авраам перед земляками, 13І каже Ефронові в слухи перед усіма земляками: Вислухай ти мене! Гроші за ниву возьми в мене; і поховаю мерце моє таменьки. 14Відказав же Ефрон Авраамові: 15Ні, добродію! Землі тут за чотири ста секлів срібла; та що воно між мною й тобою? Ти ж поховай мерця твого. 16І послухав Авраам Ефрона, та й одважив Авраам Ефронові срібло, скільки він казав в слухи перед синами Хетовими, чотири ста секлів срібла ходячого в купців. 17І стало поле Ефронове в Махпелщині, що навпроти Мамрійщини, поле й печера на йому з усіма деревами на полі, що було в усіх межах своїх, забезпечене, 18Авраамові в наслідню державу перед синами Хетовими й перед усіма, що приходили до міської царини. 19І після того поховав Авраам Сарру, жінку свою, в печері Махпелевого поля, навпроти Мамрійщини. Се Геброн у Канаан землі.

БУТТЯ

20 Так дісталось Авраамові від синів Хетових поле й печера на йому в наслідню державу на гробовище.

24 Авраам же був старий, у літах приклонних, і Іоуо благословив Авраама в усьому. 21 каже Авраам рабові свойму, найстаршому в господі в його, що правив усім достатком його: Ось положи руку твою під стегно моє. 31 заклену тебе Іоуом, Богом небесним і Богом земним, що не візьмеш синові мойму жени з дочок Канаанських, що між ними живу. 4А тільки в землю мою, де я родивсь, пійдеш і до роду мого, та й візьмеш жену синові мойму Ізаакові відти. 5Каже ж до його раб: Коли б то не схотіла йти молодиця слідом за мною в землю сю, чи вернути сина твого в землю, що з неї вийшов еси? 6Каже ж до його Авраам: Остерігайся вертати сина мого туди. 7Іоуо, Бог неба й Бог землі, що вивів мене з господи панотця мого із землі, що в ній родився, той що глаголав мені, і що клявся мені глаголючи: Тобі оддам землю сю й насінню твойму, той пошле ангела свого перед тобою, дак і візьмеш жену синові мойму Ізаакові звідти. 8Коли ж би не схотіла молодиця пійти за тобою, чист будеш од закляття мого; тільки сина мого не вертай туди. 9І положив раб руку свою під стегно Авраамові, панові свойму, та й клявсь йому про сю річ. 10І взяв раб десятеро верблюдів з між верблюд пана свого і з усякого добра в господаря свого, та й пійшов, бо всі добра господаря його були в його руці, та знявсь і пійшов у Мезопотамію, у Нахорів город. 11І поставив верблюди під городом навколішки коло колодязя водяного надвечір, як виходять жінки брати воду. 12І каже: Іоуе, Боже пана мого Авраама, погоди мені сьогодні і сотвори милость панові мойму Авраамові. 13Оце я став коло колодязя водяного, дочки ж міських людей виходити муть брати воду. 14І нехай буде дівчина, що їй скажу: Нахили водоносного глека твого напитись мені, і промовить мені: Пий, я й верблюди твої понаповаю, нехай вона буде та, що

наготовив рабові твойму Ізаакові, і по сьому відатиму, що сотворив еси милость панові мойму, Авраамові. 15І сталось, перш ніж він промовив, аж ось Ребека й виходить, що родилась Бетуїлові, Милчиному синові, жінки Нахорової, брата ж Авраамового, і держачи водоноса на плечі свойму. 16Дівиця ж була дуже вродлива, дівувала ще, ніхто не взяв її. Війшовши ж до колодязя, сповнила водоноса свого та й йде вгору. 17Побіг же раб на впереями, та й каже: Дай мені напитись з водоноса твого. 18Вона ж каже: Пий, добродію. І хутенько зняла водоноса на руку, та й дала йому напитись до схочу. 19І напоївши каже: І верблюдам твоїм наливати му докіль понапиваються. 20І хутенько спорожнила водоноса в пійло та й метнулася ізнов до колодязя черпнути води та й улила верблюдам усім. 21Чоловік же придивлявся до неї мовчки, щоб зрозуміти, чи погодив Іоуо у дорозі йому, чи ні. 22Сталось ж, як перестали всі верблюди пити, узяв чоловік каблучку золоту, вагою в пів секля, та дві запинки на руки їй, у десять секлів ваги. 23І поспитав її та й каже: Чия еси дочка? Скажи мені, чи єсть у панотця твого в господі місце про нас на ночліги? 24Вона ж каже йому: Дочка я Бетуїлова, сина Милчаного, що його вродила Нахорові. 25І каже йому: І соломи й харчі в нас доволі, і місце є про ночліги. 26І дякуючи Іоуові чоловік поклонивсь, 27І каже: Благословен Іоуо, Бог пана мого Авраама, що не оставив без милості своєї й правди пана мого, і мені погодив Іоуо прибути в домівку брата пана мого. 28І побігла дівиця і з'ясувала в господі матері своїй сі речі. 29Ребеці ж доводивсь братом на імя Лабан. І метнеться Лабан до чоловіка до колодязя. 30І сталось, як побачив каблучку й запинки на руках у сестри своєї, і як почув слова Ребечині, сестри своєї, що каже: Так мовляв мені чоловік, дак прийшов Лабан до чоловіка, аж він стоїть при верблюдах коло колодязя. 31І каже: Увійди, благословенний од Іоуа. Чого стоїш

БУТТЯ

ізнадвору? Я ж наготовив господу й місце про верблюди. 32І ввійшов чоловік у господу, і порозсідлував верблюди, і дав Лабан соломи й сіна верблюдам і води помити ноги йому і людям, що були з ним. 33І поставив перед ними наїдки. Він же каже: Не їсти му, поки не виповню мого посольства. І каже: Говори. 34І говорить він: Раб Авраамів я. 35Іоуо же благословив пана мого велико, і зробивсь він великим; і дав йому товар і отари, і срібло й золото, і раби і рабині, і верблюди й осли. 36І вродила Сарра, жона пана мого, сина панові мойму, як була стара, і оддав йому все, що мав. 37І заляв мене пан мій говорючи: Не візьмеш ти жени синові мойму зміж дочок Кананейських, що я седжу в їх землі, 38А в госпзду панотця мого пійдеш і до роду мого, і візьмеш мойму синові жону звідти. 39Сказав же я панові мойму: А може не схоче молодиця зі мною йти. 40Каже тоді мені: Іоуо, що перед ним ходжу, пошле ангела свого з тобою, і погодить у дорозі твоїй, і візьмеш ти жену синові мойму з мого роду, і з дому панотця мого. 41Тоді будеш чист од заклинання мого; коли бо дійдеш до родини моєї, і не дадуть тобі, будеш чист од заклинання мого. 42І прийшовши сьогодні до колодязя, казав я: Іоуе, Боже пана мого Авраама, коли погодив еси в дорозі моїй, що її оце верстаю, 43Ось я став коло колодязя водного, і дочки городянські виходять брати воду, і коли буде дівиця, що їй промовлю: Дай мені напиться із водоноса твого трохи води, 44І скаже мені: І ти пий, і верблюдам твоїм вілью, нехай ся буде жена, що наготовив Іоуо мого пана синові. 45І перш, ніж я промовив у серці мойму, вже Ребека йшла з водоносом на плечі, і спустилась вона до колодязя, і набрала води. І сказав я їй: Дай, будь ласка, напиться мені. 46І хутенько зняла вона водоноса свого із себе на руку, та й каже: Пий, і верблюди твої понаповаю. От я напивсь і верблюди мої понаповала. 47І поспитав її, і промовив: Чия дочка еси, повідай мені. Вона ж каже: Дочка я

Бетуїла Нахоренка, що вродила йому Милка. І дав я їй каблучку і запинки на руки її. 48І дякуючи поклонивсь Іоуові, і благословив Іоуа Бога пана мого, Авраама, що погодив мені в дорозі праведній, узяти дочку в брата панового синові його. 49Оце ж, коли ви сотворите милость і правду до пана мого, повідайте мені, щоб я повернувся або праворуч, або ліворуч. 50Відказуючи ж Лабан та Бетуїл сказали: Від Іоуа прийшло се діло. Не зможемо тобі сказати проти ні лихого, ні доброго. 51Ось, Ребека перед тобою, возьми її та й піди, і нехай буде вона жоною синові пана твого, яко же глаголав Іоуо. 52І сталось, як почув раб Авраамів словеса сі, поклонився до землі Іоуові. 53І повносив раб сосуди золоті і срібляні, і сукні, та оддав Ребеці, і подав гостинці братові її й матері її. 54І їли й пили, і він і чоловіки, що були з ним, та опочили, і повставали вранці, і каже: Відпустіте мене до пана мого. 55Промовили ж братте її й мати її: Нехай пробуде дівиця з нами з десяток день, а потім і піде. 56Він же каже до них: Не держіте мене. Іоуо погодив у дорозі мені; мушу йти до пана мого. 57Вони ж сказали: Прикличмо дівицю, та й спитаймо її з уст її. 58І прикликали Ребеку, і казали їй: Чи пійдеш з чоловіком сим? Вона ж каже: Пійду. 59І відпустили Ребеку, сестру свою, і мамку її, і раба Авраамового, і хто з ним були. 60І благословили Ребеку, і промовили до неї: Нехай же родяться від тебе, сестро наша, тисячі тисяч, і потомство твоє нехай підгортає під себе царини ворогів твоїх! 61Уставши ж Ребека й рабині її посідали на верблюди, та й пішли з чоловіком. І взяв раб Ребеку, та й пішов. 62Ізаак же прийшов з Бейер-Лахай-Рої; жив бо він у землі полуденній. 63Вийшов же над вечір Ізаак на поле, розігнати думки. І позирне очима своїми, та й бачить, ідуть верблюда. 64І позирнувши Ребека очима своїми, побачила Ізаака та й ізскочила з верблюда. 65І каже рабові: Хто сей чоловік, що йде по полю на

БУТТЯ

зустріч нам? Каже ж раб: Се пан мій; вона узявши намітку, закуталась. 66І повідав раб Ізаакові все, що вчинив. 67Увійшов же Ізаак у намет матері своєї, і взяв Ребеку, і стала йому жінкою, і влюбив її, і втішивсь Ізаак по Саррі, матері своїй.

25Узяв же Авраам ізнов жену, на імя Хеттура. 2Вродила ж вона йому Зимрана, Йоксана, та Медана, та Мадияна, та Ішбака, та Шуаха. 3Йоксан же появив Себу та Дедана. Сини ж Деданові були Ассурим, та Летусим, та Леюмим. 4Сини ж Мадиянові були: Єфа, та Єфер, та Ганох, та Абида, та Єльдага. Всі ці були сини Хеттурині. 5Оддав же Авраам усе, що мав Ізаакові. 6Синам же наложниць своїх, що були в Авраама, дав Авраам подарунки, і відпустив їх од Ізаака, сина свого, ще за живота свого, на схід соньця, у землю восточню. 7Се ж літа віку Авраамового, що прожив: сто і сімдесять і пять років. 8І ослабши вмер Авраам у старощах добрих, старим, повним літ, і прилучився до людей своїх. 9І поховали його Ізаак та Ізмаїль, два сини його, в печері Макпеловій, на полі Єфрона Зогаренка, Хетиянина, що проти Мамре, 10На полі тому, що купив Авраам у синів Хетових. Там поховали Авраама й Сарру, жену його. 11Сталося ж по смерті Авраамовій, благословив Бог Ізаака, і вселився Ізаак при колодязі Бейер-Пахай-Рої. 12Се ж постань Ізмаїля, сина Авраамового, що вродила Агара Египтянка, рабиня Саррина, Авраамові. 13І се ймення синів Ізмаїлевих по родоводам їх: первенець Ізмаїлів Набайот та Кедар, та Адбеель, та Мивсам. 14Та Мисма, та Дума, та Масса, 15Та Хадад, та Тема, та Єтур, та Нафис, та Кедма. 16Се сини Ізмаїлеві, а се ймення їх по шатрах їх, і селах їх: дванайцять князів по колінах їх. 17А се літа живота Ізмаїлевого: сто і трицять і сім літ. І ослабши вмер, і прилучивсь до роду свого. 18Вселився ж від Гавили до Сура, що проти Египту, як ідеш до Ассуру. Перед лицем усіх братів своїх вселився. 19А се постань Ізаака, сина

Авраамового. Авраам появив Ізаака. 20Було ж Ізаакові сорок літ, як узяв Ребеку, дочку Бетуїла, Арамянина з Мезопотамії, сестру Лабана, Арамянина, собі за жінку. 21Молився Ізаак Іоуві про жену свою, бо неплодна була. Послухав же його Іоу, і завагоніла Ребека, жінка його. 22Борикалися ж младенці в її, і каже: Коли так мені має бути, про що мені се? І пійшла поспитати Іоуа, 23І рече їй Іоу: Два народи в тебе в чреві; два народи будуть, як породиш, воюватись. Візьме гору старший, та підстаршому він буде послугою служити. 24І сповнилися дні родити їй, аж се були близнята в утробі її. 25Вийшов же син первенець червоний, увесь наче кожа косматий; і дала імя йому Езав. 26А потім вийшов брат його; рука ж його держалась за п'яту Езавову, і дала імя йому Яков. Ізаакові ж було шістьдесять літ, як родила їх Ребека. 27Повиростали ж молодокі, і був Езав чоловік умілий ловити, степовий. Яков же був чоловік тихий, що сів у домівці. 28І влюбив Ізаак Езава; бо ловитва його була по смаку йому. Ребека ж любила Якова. 29Зварив же Яков кулешику, і прийшов Езав з поля знеможений. 30І каже Езав Якову: Нагодуй мене вареним сочивом сим червоним; бо я знемігся. Тим і дано прізвище йому Єдом*. 31І каже Яков Езавові: Продай мені зараз первенство своє. 32Каже ж Езав: Ох! мушу вмерти; про що ж мені се первенство? 33І каже Яков йому: Клянись мені зараз і клявсь йому. І продав Езав Якову первенство своє. 34Яков же дав Езавові хліба й вариво сочевиці. Попоїв же й напивсь, і вставши пійшов геть. І зневажив Езав первенство своє.

26Був же голод у тій землі, опріч голоду прежнього за часів Авраамових. Пійшов же Ізаак геть до Абимелеха, царя Филистимського, в Герар. 2Явився ж йому Іоу і рече: Не ходи в Египет, вселися у землі, що про неї тобі скажу. 3І пробувай у тій землі, і буду з тобою, і благословлю тебе; тобі бо й

БУТТЯ

насі́нню твoйму оддам усі ці землі, і поновлю клятву мою, що нею клявсь Авраамові, отцеві твoйму. 4І намножу насінне твоє, як зорі небесні, і оддам насінню твoйму всі оці землі, і благословляться через насінне твоє всі народи земні: 5За те що послухав отець твій Авраам гласу мого, і держав заповіді мої, і повеління мої, і встанови мої й закони мої. 6Вселився ж Ізаак у Герарі. 7І питали люде займища того про жінку його, і каже: Сестра мені вона; боявся бо казати, що се жінка моя, щоб не вбили його чоловіки займища того, Ребеки ради; була бо вродлива. 8Сталося ж, як він був довгий час там, що позирнув Абимелех царь Герарський у вікно, побачив, що Ізаак жартує з Ребекою, жінкою своєю. 9Прикликав же Абимелех Ізаака та й каже: Чи справді ж бо вона жінка твоя? Як же се ти казав: Вона сестра мені. Каже ж йому Ізаак: Затим казав, щоб не вмерти задля неї. 10Каже ж Абимелех: Що се вдіяв еси нам? Мало що не побув хто з мого народу з жінкою твоєю, то й навів би еси на нас незнаний гріх. 11Заповідав же Абимелех усім людем своїм, говорячи: Усякого, хто прикоснеться до мужа сього, або до жони його, скарають смертю. 12Сіяв же Ізаак у землі тій, і здобувсь того літа на вроджай сторицею; благословив бо Іоуо його. 13І пійшов угору чоловік, і все більший був та більший, аж поки зробивсь великим вельми. 14Був бо в його статок отарний, і статок товарний, і велика купа рабів; позавидували ж йому Филістимці. 15І всі колодязі, що повикопували раби батьківські, за живота Авраама, батька його, засипали землею. 16Каже ж Абимелех Ізааківі: Іди від нас; бо потужніший зробивсь еси од нас вельми. 17І зійшов звідти Ізаак, та й зупинивсь у Герар долині, і вселився там. 18І повідкопував ізнов Ізаак водяні колодязі, що повикопували були раби Авраамові, батькові, і що позасипали були Филістимці по смерті Авраамовій, та й попрозивав їх прізвищами, що попроложував був їм отець його. 19І копали раби Ізааківі, та й знайшли там

колодязь води живої. 20І сварились пастухи Герарські з пастухами Ізааківими говорячи: Наша се вода. І прозвав колодязь той: Есек - сварка; сварились бо з ним. 21Відойшовши ж звідти Ізаак, викопав колодязь другий, сварилися ж і за той, і проложив і йому прізвище: Ситна - ворожнета. 22Відойшовши ж ізвідти, викопав ще колодязь, і не сварилися за сей; і проложив йому прізвище: Рехобот - просторонь, говорячи: Роспросторив Іоуо займище наше, щоб ми розмножились у сій землі. 23Піднявся ж ізвідти до Бейер-Себи, колодязя клятьби. 24І явивсь йому тієї ночі Іоуо, і рече: Я Бог Авраама, отця твого. Не бійся, бо я з тобою, і благословлю тебе, і намножу насінне твоє задля Авраама, раба мого. 25І спорудив там жертівника, і призвав імя Іоуа і напав там намета свого. Викопали ж там раби Ізааківі колодязь. 26І Абимелех прийшов до його з Герару, і Ахусат, порадник його, і Пихоль, гетьман війська його. 27І каже їм Ізаак: Чого прийшли до мене? Ви ж зненавиділи мене, і відослали мене від себе. 28Вони ж промовили: Бачивши побачили ми, що Іоуо був з тобою, та й кажемо: Нехай же буде клятьба між нами й між тобою, і заповідаймо з тобою заповіт, 29Щоб не робив нам лиха, як ми не чіпали тебе, і як ми робили тобі тільки добро, і відпустили тебе з миром; і тепер благословен ти від Іоуа. 30І справив їм пир, і їли вони й пили. 31І вставши вранці, клявсь один одному; і відпустив їх Ізаак, і пійшли від його з миром. 32Сталося ж того дня, що прийшовши раби Ізааківі повідали йому про колодязь, що викопали, і казали йому: Знайшли воду. 33І прозвав його Себа, клятьба. Тим назва й міста того Бейер-Себа, колодязь клятьби, по сей день. 34Було ж Ізааківі сорок літ, і взяв він жінку собі Юдиту, дочку Бейерія Хетянина, та Басмату, дочку Елона Хетянина. 35І були вони важкою печаллю Ізааківі й Ребеці.

27І сталося, що як був Ізаак старий, і притупились очі в його, та й недобачав, покликав Езава, сина свого старшого та й каже йому: Сину мій! І каже: Ось я! 2І говорить Ізаак: Оце я старий уже, і не знаю коли скінчусь. 3Дак возьми знаряддє твоє, сагайдака твого й лука, та пійди в дике поле, та влови мені влову. 4І вготуй мені наїдку такого, як я люблю, та й принеси мені, щоб моя душа благословила тебе, покіль не вмер. 5Ребека ж чула, як Ізаак говорив до Езава, сина свого. Пійшов же Езав у дике поле, вловити влову та принести. 6Озветься ж Ребека до Якова, сина свого меньшого: Оце я чула, як отець твій озвавсь до Езава, брата твого, промовивши: 7Принеси мені влову, та вготуй мені наїдку, щоб я попоїв, та благословив тебе перед Іоуом, покіль не вмер. 8Тим же то, синку, послухай голосу мого, що заповідаю тобі. 9Пійди лишень в отару, та піймай мені звідти двойко мякеньких та добрих, і зроблю я смашний наїдок отцеві твоему, такий як він любить. 10І внесеш отцеві твоему, щоб він попоїв, і щоб тебе благословив, покіль не вмер. 11Каже ж Яков Ребеці, матері своїй: Та ж Езав брат мій, чоловік волохатий, я ж чоловік гладенький. 12Може, полапає мене панотець, і зроблюсь перед ним мантієм, і наведу на себе клятьбу а не благословенне. 13Рече ж йому мати: На мені клятьба твоя, синку; тільки послухай голосу мого, та йди, і піймай мені. 14Пійшов же, піймав, і приніс матері; і вготовила мати смашний наїдок, який любив отець його. 15І взявши Ребека одягу Езавову добру, сина свого старшого, що була у неї в схованці, одягла нею Якова, сина свого меньшого. 16А смушками козлячими пообгортала руки і наге тіло на шиї в його. 17І дала смашний наїдок і хліба, що вготовила, в руки Яковові, синові своїму. 18І вніс отцеві своїму, і каже: Панотче! Він же рече: Ось я! Хто єси ти, синку? 19І каже Яков отцеві: Я Езав, первенець твій. Зробив, як мовляв мені єси. Устань, сядь і попоїж мого влову, щоб мене благословила душа

твоя. 20Рече ж Ізаак синові своїму: Що воно? Як хутко споткав єси, синку! Він же каже: Се тим, що послав Іоуо, Бог мій, перед мене. 21Рече ж Ізаак Яковові: Приступи до мене, облапаю тебе, синку, чи ти єси справді син мій Езав, чи ні. 22Приступив же Яков до Ізаака, отця свого, і він облапав його, і рече: Голос - голос Яковів, руки ж - руки Езавові. 23І не впізнав його; були бо руки його, як руки Езавові, брата його, волохаті; от і благословив його. 24І рече: Чи справді бо ти єси син мій Езав? Він же каже: Я. 25І рече: Подай мені сюди. Попоїм улову твого, синку, щоб тебе благословила душа моя. І подав йому, і попоїв; і приніс йому вино, і випив. 26І рече йому Ізаак, отець його: Приступи ж, та поцілуй мене, синку. 27І приступивши поцілував його. І нюхав запах одягу його, і благословив його, і рече: Се запах сина мого, як запах ниви, що благословив її Іоуо. 28Дай же тобі, Боже, буйну росу з неба, і дай тобі, Боже, землю благодатню! Роди тобі, Боже, зерно й виноградни! 29Нехай тобі хмари служать службу вірну, і перед тобою шию гнуть народи! Мусиш бути паном, і над братом рідним, над усіма дітьми матері твоєї. Проклят буде той, хто тебе проклинає, і благословенний, хто благословляє! 30І сталося воно, скоро перестав Ізаак благословляти Якова, і ледві Яков вийшов од Ізаака, батька свого, аж Езав, брат його, прийшов до дому з ловитви. 31Уготовив же й той наїдку, та й приніс отцеві своїму, і каже батькові: Нехай тато встане та попоїсть улову сина свого, щоб мене благословляла душа твоя. 32І рече йому Ізаак, отець його: Хто ж єси ти? Він же каже: Я син твій, первенець твій Езав. 33Злякався ж Ізаак ляком великим вельми, і рече: Хто ж той, що вловив мені влову, і приніс мені, і попоїв я в сього перш, ніж прийшов ти, і благословив його? І буде благословен. 34Почувши ж Езав отецькі слова, заголосив голосом великим, і гірким тяжко, та й каже: Благослови ж і мене, панотче! 35Рече ж йому: Підійшов твій брат лестиво, та й узав благословенне

БУТТЯ

твое. 36І каже: По правді дано йому імя Яков; бо підійшов під мене, се вже вдруге, і первенство моє взяв у мене, і благословенне моє тепер одняв. І каже Езав отцеві своєму: Чи то ж не приховав еси й мені благословення, панотче? 37Відказав же Ізаак, і рече Езавові: Що ж? Паном зробив я його тобі, а все братте його поробив рабами йому, хлібом і вином забезпечив його. Тобі ж тепер що зробити, синку? 38Озався ж Езав до батька свого: Хиба ж одно благословенне в тебе, панотче? Благослови ж і мене, панотченьку! Та й знов заплакав Езав. 39Відказав же Ізаак, отець його, і рече йому: Знай же, що твою осаду тук земний вбезпечить, прохолодою ж твоєю з неба рзси будуть. 40Житимеш з меча важкого в послузі у брата. Станеться ж ізнов, ти будеш самовладньім паном, і ненавидну кормигу з гамалика скинеш. 41І зненавидів Езав Якова за благословенне, що ним благословив його батько його. Каже ж Езав у серці своєму: Дні плачу по батькові надходять; тоді вбю Якова, брата мого. 42Переказано ж Ребеці слова Езавові, сина її старшого, і пославши прикликала Якова, сина свого меньшого, та й каже йому: Ось Езав, твій брат, погрожує тобі вбити тебе. 43Тепер же, синку, послухай голосу мого, і вставши біжи до Лабана, брата мого, в Гаран. 44І поживи з ним кілька днів, докіль одвернеться ярость і гнів у брата твого від тебе, 45І забуде він, що йому вдіяв еси. Тоді пославши возьму тебе звідти. Чого ж мені втеряти вас обох ув один день? 46Рече ж Ребека до Ізаака: Тяжко мені жити на сьвітї через Хетїївен. Як візьме Яков за себе Хетїївну, таку, як вони в оцій землі, дак про що мені й на сьвітї жити?

28Прикликав же Ізаак Якова, та й благословив його, і заповідав йому, говорячи: Не мусиш узяти за себе жени з Канаанських дочок. 2Устань, та й одбіжи в Мезопотамію, в Падан-Арам, в господу Бетуїлову, в батьківщину матері твоєї, та й возьми собі звідти жену з

дочок Лабанових, брата матері твоєї. 3Бог же мій нехай тебе благословить і намножить, щоб ти був купою народів. 4І нехай тобі дасть благословенне Авраамове і насінню твоему по тобі, щоб одержав у наслідде землю, де пробуваєш, що оддав Бог Авраамові. 5Послав же Ізаак Якова, і зійшов він у Падан-Арам, у Мезопотамію, до Лабана Бетуїленка, Араміянина, до брата Ребеки, матері Якова та Езава. 6Бачивши ж Езав, що благословив Ізаак Якова і послав у Мезопотамію, в Падан-Арам, щоб узяти собі звідти жінку, і що благословляючи його заповідав йому говорячи: Не мусиш брати жени з дочок Канаанських, 7І що послухав Яков отця свого й матері своєї, та й пійшов у Падан-Арам, у Мезопотамію: 8І бачивши Езав, що не вподобав дочок Канаанських Ізаак, отець його, 9Пійшов собі Езав до Ізмаїла, та й узав Магалату, дочку Ізмаїла, сина Авраамового, сестру Небайотову, до жінок своїх. 10І зійшов геть Яков від Бейер-Себи, від колодязя клятьби, та й помандрував у Гаран. 11І прибудивсь до одного врочища, та й обночувавсь там, зайшло бо соньце. І взяв між каміннем каменя на тому врочищі, та й положив його собі в голови, та ліг спати на місці тому. 12І бачив сон, і се драбину поставлено на землі, верховина ж її сягає до небес, і ангели Божі возходять і низходять по ній. 13Іоуо же стоїть на їй і рече: Я Іоуо Бог Авраамів, отця твого, і Бог Ізааків. Земля, що на їй лежиш, тобі оддам її і насінню твоему. 14І буде насінне твое, як пісок земний і розпросторишся на захід соньця, і на схід соньця, і на північ, і на полудне, і благословляться в тобі всі колїна землі, і у насінні твоему. 15І се я з тобою й оберегати му тебе на всякій дорозї, що нею пійдеш, і верну тебе в 'цю землю; бо не покину тебе, докіль сотворю все, що глаголав тобі. 16І прокинувсь Яков од сну свого, і каже: Певно есть Іоуо на врочищі сьому, а я й не знав. 17І злякавсь, і каже: Яке страшне врочище се! Не що инше воно як дом Божий, а се ворота небесні.

БУТТЯ

18І встав Яков рано вранці, і взяв каменя, що положив там у голови собі, та й поставив його стовпа, та й злив олій на верховину його. 19І прозвав Яков урочище то Бетель; прежнее прізвище городу було Луз. 20І обрік Яков себе оброком, говорячи: Коли Бог буде зо мною, і сохраниць мене в дорозі, що 'це верстаю, і дасть мені хліб на їду й одержу на одіг, 21І верне мене здорового в господу панотцеву, тоді буде Іоуо мені Богом. 22І камінь сей, що поставив стовпа, буде в мене дом Божий, і з усього, що мені даси, десятину давати му тобі.

29І вставши Яков на ноги, пійшов у землю восточню. 2Дивиться, коли ж колодязь на степу, і було там три отарі овець, що полягали коло його. З того бо колодязя наповано стада. Над усьтем же колодязьним лежав камінь великий. 3І скуплювались там усі стада, і одвалювано каменя від усьтя колодязного, і наповано вівці, та й знов навалювано каменя на усьте колодязне на місці свойму. 4Рече ж їм Яков: Братте, звідки ви? Вони ж кажуть: Ми з Гарану. 5Рече ж їм: Чи знаєте Лабана Нагоренка? Вони ж кажуть: Знаємо. 6Рече ж їм: Чи жив, здоров? Вони ж кажуть: Жив і здоров. Ось і Рахеля, дочка його, йде з вівцями. 7І рече Яков: Ще дня багацько, не пора скуплювати докупи скотину. Понаповайте вівці, та йдіть, пасіте. 8Вони ж кажуть: Не зможемо, докіль усі отарі скупляться докупи, та одвалять каменя з колодязного усьтя; тоді й понаповаємо вівці. 9Ще ж він говорив до них, аж ось Рахеля пригналась із отецькими вівцями; вона бо доглядала їх. 10І сталося, як зуздрів Яков Рахелю, дочку Лабанову, брата матері своєї, приступив Яков, одвалив каменя від усьтя колодязного, та й напоїв вівці Лабанові, брата матиного. 11І поцілував Яков Рахелю, та й заплакав у голос. 12І повідав Рахелі, що він брат отця її, і що він син Ребечин. І побігши вона, повідала панотцеві свойму сі речі. 13Сталось ж, як почув Лабан вісті

про Якова, побіг зустріч йому, і обнявши його цілував, і ввів його в господу свою, і повідав Лабанові всі речі сі. 14І каже йому Лабан: Справді від костей моїх і від тіла мого еси ти. І пробув з ним днів місяць. 15Каже ж Лабан Яковові: Що брат мені доводишся, чи то ж мусиш робити на мене дармо? Скажи мені, яка тобі плата. 16У Лабана ж та було дві дочці: старша на імя Лея, меньша ж Рахеля. 17Лея недугувала очима, Рахеля ж була високого зросту, й принадна видом вельми. 18Уподобав же Яков Рахелю, і каже: Парубкувати му в тебе сім год за Рахелю, дочку твою меньшу. 19Каже ж йому Лабан: Лучче мені тобі оддати її, ніж мусів би другому мужеві. Живи зо мною. 20І парубкував Яков за Рахелю сім років, і здались вони йому, наче кілька днів, тим що любив її. 21Каже ж тоді Яков Лабанові: Дай мені жену мою; бо сповнивсь речінець мій, щоб увійти до неї. 22Зібрав же Лабан усіх мужів громадських і зробив учту. 23І сталося увечері, що взяв він Лею, дочку свою, та й увів до Якова. І ввійшов до неї Яков. 24Дав же Лабан Леї, дочці своїй, Зелфу, рабиню свою за служебку. 25Сталося ж уранці, дивиться, се була Лея. І каже Яков Лабанові: Що се ти вдіяв мені? Чи не задля Рахелі ж парубкував я в тебе? Про що ж так ошукав еси мене? 26Відказав же Лабан: Неможна так чинити в нашій землі, видавати меньшу перше старшої. 27Скінчай же тиждень сей; я дам тобі й ту за роботу, що робити меш на мене ще сім других літ. 28Учинив же Яков так, та й скінчив тиждень з сією; і дав йому Лабан Рахелю, дочку свою, за жінку. 29Дав же Лабан Рахелі дочці своїй Баллу, рабиню свою, за служебку. 30І ввійшов до Рахелі, влюбив же Рахелю більш ніж Лею. І парубкував у його других сім років. 31Бачив же Іоуо, що ненавидна була Лея, відчинив утробу їй: Рахеля ж була неплідна. 32І завагоніла Лея, і вродила сина, і дала йому імя Рубен, говорячи: Певно зглянувся Іоуо на моє горе. Тепер же любити ме мене чоловік

БУТТЯ

мій. 33І завагонїла знов, і вродила сина і каже: Що почув Іоуо, яка я ненавидна, тим дав мені й сього сина. І дала йому імя: Симеон. 34І завагонїла знов, і вродила сина і каже: Тепер же буде мій чоловік прихилен до мене; породила бо йому три сини. Тим дала йому імя: Левій. 35І завагонїла знов, і вродила сина, і каже: Тепер дякувати му Іоуові. Задля того дала йому імя: Юда. Та й перестала роджати.

30В бачаючи ж Рахеля, що не вродила Яковові ніякої дитини, завидувала Рахеля сестрі своїй, та й каже Яковові: Дай мені діток, ато вмру. 2Загорівся ж Яков гнівом на Рахелю, і каже: Хиба я тобі замість Бога, що не дав тобі утробного плоду? 3Каже ж вона: Ось раба моя Балла; увійди до неї та нехай уродить на колїна мої, щоб і в мене були дітки від неї. 4І оддала йому Баллу, рабиню свою за жінку, і ввійшов до неї Яков. 5І завагонїла Балла, та й уродила Яковові сина. 6І рече Рахеля: Бог судив мені, і послухав голосу мого, і дав мені сина. Тим і дала йому імя: Дан. 7І завагонїла знов Балла, рабиня Рахелина, й уродила сина другого Яковові. 8І рече Рахеля: Великою боротьбою боролась я з сестрою моєю, та й перемогла. Тим і дала йому імя: Нафталій. 9Вбачала ж Лея, що перестала роджати, і взяла Зелфу, рабу свою, та й оддала її Яковові за жінку. 10І вродила Зелфа, рабиня Леїна, Яковові сина. 11І рече Лея: Пощастило мені! І дала йому імя: Гад. 12І вродила Зелфа, рабиня Леїна, Яковові сина другого. 13І каже Лея: Щасна я; бо дочки зватимуть мене блаженною. І дала йому імя: Ассер. 14І пійшов Рубен під пшеничні жнива, та й знайшов любовні яблука на полі, та й приніс їх до Леї, матері своєї. Каже ж Рахеля до Леї: Дай мені любовних яблук сина твого! 15Рече ж вона їй: Хиба се мала річ, що взяла еси мужа мого? Чи й любовні яблука сина мого віднімеш? Каже ж Рахеля: Дак нехай переночує з тобою сьогодні за любовні яблука сина твого. 16Прийшов же Яков з поля

ввечорі, і вийшла Лея зустріч йому, і каже: Мусиш увійти до мене; найняла бо я справді тебе за любовні яблука сина мого. І переночував він з нею тієї ночі. 17І послухав Бог Леї, і завагонїла вона, і вродила Яковові сина пятого. 18І каже Лея: Дав мені Бог плату мою; бо оддала рабиню мою мужеві мойму. І дала йому імя: Іссахар. 19І завагонїла знов Лея, і вродила сина шестого Яковові. 20І каже Лея: Подарував мені Бог гостинця гарного, поважити ме мене муж мій; уродила бо йому шестьох синів. І дала імя йому: Себулон. 21А потім уродила дочку, і дала імя їй: Дина. 22І зглянувся Бог на Рахелю, і почув її Бог, і відчинив утробу їй. 23І завагонївши вродила сина, і каже: Одняв Бог докір мій. 24І дала імя йому: Йосиф, говорячи: Дай мені, Іоуе, й другого сина. 25Сталося ж, як уродила Рахеля Йосифа, каже Яков Лабанові: Відпусти мене, нехай іду в домівку мою й на країну мою. 26Віддай жени й діти мої, що за них парубкував тобі; ти знаєш роботу, що робив тобі. 27Каже йому Лабан: Коли б знайшов я ласку в тебе! Вбачаю бо, що благословив мене Іоуо задля тебе. 28І каже: Визнач плату свою в мене, я й дам тобі. 29Каже йому: Ти знаєш, як я парубкував у тебе, і якою твоя скотина зробилась у мене. 30Мало бо що було в тебе до мене, та йросло багацько, і благословив тебе Іоуо з приходу мого. Тепер же коли мені дбати й про власну господу? 31І каже: Що мушу тобі дати? Каже ж Яков: Не давай мені нічогоїсьнько, аби вчинив, що скажу, знов пасти му вівці твої й доглядати му. 32Пройду я через усю отару твою сьогодні, а йвилучу все переполасе й крапасте, і все чорне між вівцями, й усе переполасе й крапасте між козами, і се буде моя плата. 33Так моя правда говорити ме за мене завтрашнього дня, як прийдеш давати плату мою. Усе переполасе й не крапасте між козами і не чорне між вівцями, мусить уважатись у мене за вкрадене. 34Каже ж йому Лабан: Добре, нехай буде по слову твоему. 35І повилучував того ж дня козли

БУТТЯ

переполасі й крапасті, і усе, що мало біле в себе і все, що чорне між вівцями, та й пооддавав в руки синам своїм. 36І поставив три дні ходи між собою й Яковом. Яков же пас остальні вівці Лабанові. 37Узяв же Яков собі по ціпку зеленому тополевому, лісковому й каштановому, та й помережив білими мережками, і луплячи повиявлював біле, що було на ціпках. 38І клав ціпки, що помережив, у напувальні корита та в водяні ринви, як приходили отарі до водопійла, щоб вагоніли на водопійлі. 39І вагоніли отарі перед ціпками, та й котились ягнятами й козенятами переполасими й крапастими. 40Ягнята ж вилучав Яков і ставляв отарі лицем до переполасого і чорного в отарі Лабановій, й держав свої отарі окреме, і не ставляв укупі з Лабановими. 41І сталося, як вагоніла лучча скотина, Яков клав ціпки перед очима в скоту в корита, щоб вагоніли між ціпками. 42Як же гуляла скотина слабовита, не клав туди ціпків; тим робом слабовите було Лабанові, а лучче Яковові. 43І збогатився чоловік безліч, і було в його скотини много, і раби, і рабині, і верблюди, й осли.

31Перечув же Яков слова синів Лабанових, що мовляли: Узяв Яков усе, що було в батька нашого, і з того, що було в батька нашого, вбивсь у всю славу його. 2І дививсь Яков на лице Лабанове, аж воно до його не таке, як перше. 3Каже ж Іоуо Яковові: Вертайсь на батьківщину твою, і до роду твого, і буду з тобою. 4Послав же Яков, і покликав Лею й Рахелю на поле, де були стада. 5І каже їм: Бачу я лице батька вашого, що не таке до мене, як перше; Бог же панотця мого був зо мною. 6І самі знаєте, що всьою снагою моєю працював я батькові вашому. 7Батько ж ваш ошукав мене, і перемінював плату мою десять раз; та не попустив йому Бог ушкодити мені. 8Як скаже було так: Пестрі будуть плата твоя; тоді котяться вівці всі пестрими; як же скаже: Крапасті будуть плата твоя, тоді котяться всі вівці крапастими. 9Так

одняв Бог усю скотину в батька вашого й дав мені. 10І сталося того часу, як вівці гуляли, зняв я очі мої й бачив уві сні: се, которі барани і козли спинались на вівці й кози, були переполасі крапасті й рябі. 11І рече мені ангел Божий уві сні: Якове! Я ж кажу: Ось я! 12І рече: Споглянь лишень очима твоїми, та подивись: усі барани й козли, що спинаються на вівці й кози, переполасі, пестрі й крапасті; вбачав бо я все, що Лабан тобі витворяє. 13Я Бог з Бетеля, де намастив еси стовпа і обрікся еси мені словом. Тепер же встань, ізійди з сієї країни, та вертайсь на країну рідну. 14І відказуючи Рахеля й Лея, сказали йому: Хиба є тутеньки нам частина й наслідде в госпзді, в батька нашого? 15Хиба ж не за чужениць уважає нас він? Попродав бо нас і зажер срібло наше. 16Бо все багатирство й слава, що відняв Бог у батька нашого, наше й діток наших. Оце ж тепереньки все, що Бог рече, чини. 17Зънявся ж Яков, і посадив сини свої і жени на верблюди. 18І позабирав усю скотину свою й усі добутки, що здобув у Падам-Арамї в Мезопотамії, щоб вертатись до Ізаака, батька свого в Канаан землю. 19Як же відлучився Лабан стригти вівці свої, покрала Рахеля ідоли в батька свого; 20І викрався Яков несподівано Лабанові, Арамїянинові, не сповістивши його про втеки. 21І втік сам з усім своїм, і перебрів через річку й простував у Галаад гори. 22Переказано ж Лабанові на третій день, що Яков утік. 23І взявши сини й братте своє з собою, здоганяв його семиденним погоном, та й наздогнав його на Галаад горах. 24Прийшов же Бог до Лабана Арамїянина ночью добою вві сні, і рече йому: Остерегайся звязуватись із Яковом. 25І наздогнав Лабан Якова. Яков же поставив намети свої на горі, і Лабан отаборив братте своє на Галаад горах 26Каже ж Лабан Яковові: Що вкоїв еси? Про що викравсь еси потай мене, та позавозив дочки мої мов бранки? 27Чого втікав еси потай мене, та викравсь від мене, не сповістивши

БУТТЯ

мене? Відпустив би тебе з покликами й піснями, з тимпанами й гусями. 28І не дозволив еси мені цілувати внуки мої й дочки мої. Се ж учинив еси по дурному, вдіявши таке. 29Тепер би мав я силу покарати тебе, та Бог отця твого вчора вночі рече до мене, словами: Остерігайся звязуватись із Яковом. 30Нехай би ти пійшов геть томг, що тяжко зажурився по госпзді отця твого, про що ж украв еси боги мої? 31Відказав же Яков і рече до Лабана: Бо злякався, думаючи, що поодіймаєш дочки твої в мене і усе моє, 32У кого ж ізнайдеш боги твої, той не жити ме на сьвітї. Перед нашою браттею познавай, що твоє в мене, та й бери собі. Не знав же Яков, що Рахеля покрала боги. 33Увійшовши ж Лабан у Яковів намет і в Леїну куцу, і в куцу двох рабинь, не знайшов. Увійшов же й у намет Рахелин. 34Рахеля ж узяла ідоли, та й підложила під верблюдове сідло, та й сіла на них. І обшарив Лабан усю куцу, та й не знайшов. 35І каже батькові своїму: Не гнівись, панотченьку, що не можу встати перед тобою; бо звичайне женське в мене. Шукав же він та й не знайшов ідолів. 36Прогнівився ж Яков і звязавсь у сварку з Лабаном: Яка провина моя? Який гріх мій, що вганяв еси так гаряче за мною? 37Переглянув еси всі речі домові в мене, що ж ізнайшов еси з усіх річей дому твого? Поклади тутеньки перед браттею твоєю й браттею моєю, щоб розсудили між обома нами. 38Двайцять років оце вже я з тобою. Вівці твої й кози твої не звергали, і баранів із отари твоєї не їв я. 39Звіроїдини не приніс до тебе; із мого ніс я втрату сю; з мого власного вимагав еси, чи вхоплено в день, чи в ночі. 40У день бо пекла мене спека, в ночі морозила холоднеча, і сон утікав од очу в мене. 41Так пробував я двацять років у твоїй господї. Парубкував я чотирнайцять років задля двох дочок твоїх і шість років за вівці твої, ти ж переменяв плату мою десять раз. 42Коли б не Бог отця мого, Бог Авраамів, та не страх Ізааків був ізо мною, певно тепер в порожні випустив

би еси мене. Бїдуванне моє й працю рук моїх побачив Бог і докорив тебе вчора в ночі. 43Відказав же Лабан, і каже до Якова: Дочки, мої дочки, і діти, мої діти, і скотина, моя скотина, і все, що видиш, то моє; що ж можу я заподїяти сим дочкам моїм або дітям, що вони породили? 44Оце ж нумо чинити умову, я й ти, і нехай він буде за сьвідка між мною й тобою. 45І взявши Яков каменя, поставив його на спомин. 46Каже ж Яков до браттї своєї: Назбирайте каміння. І назбирали каміння й зробили могилу і трапезували там на могилї. 47І прозвав його Лабан Егар-Сагадута; Яков же прозвав його Галлед. 48Каже ж Лабан до Якова: Ся могила, се сьвідок між мною й тобою. Тим і прїзвище дано могилї Галлед. 49І Мизпа від того, що Лабан сказав: Нехай вартує Іоуо між мною й тобою, як ми розїдемося різно одні з одним. 50Коли зневажати меш дочок моїх або візьмеш над мої дочки жен, не чоловік буде між нами, ні! Бог сьвідок між мною й тобою. 51І каже Лабан Яковові: Дивись на сю могилу і дивись на стовпа, що я поставив між мною й тобою. 52Ся могила сьвідок і сей стовп сьвідок, що не перейду за сю могилу до тебе, і ти не перейдеш за сю могилу і за сього стовпа до мене на шкоду. 53Бог Авраамів і Бог Нахорів, Бог їх отця, суди між нами. І клявсь Яков страхом отця свого Ізаака. 54І приніс Яков жертву на горі, і покликав братте своє до вживання хлїба солі, і вживали хлїб сіль, та й обночувались на горі. 55Уставши ж Лабан рано вранцї, цілував сини й дочки свої і благословив їх, і рушив у дорогу, і вернувсь на займище своє.

32І Яков те ж верстав путь свою, і зустрїли його ангели Божї. 2Каже ж тоді Яков, зуздрівши їх: Се Божий полк, урочище те Маганаїм. 3Послав же Яков послї поперед собою до Езава, брата свого в Сеїр землю, в Едом поле; 4І наказав їм, говорячи: Такенькі мовляйте панові мойму Езавові: Так говорить раб твій Яков: У Лабана пробував я та й загаявсь там і досї.

5І придбав я воли й осли, і вівці, і раби, й рабині, і посилаю тепер тобі панові мойму, звістку, щоб запобігти ласки твоєї в очах твоїх. 6І вернулись послі до Якова, говорячи: Ходили ми до брата твого Езава, і се він сам іде на зустріч тобі, і чотири ста чоловіка з ним. 7Злякався ж Яков вельми, і був у турботі; і поділив людей, що були з ним, і вівці, й воли, й верблуди на два коші. 8І каже сам собі: Як наступить Езав на один кіш і побє його, тоді другий кіш пійде втеком. 9Каже ж Яков: Боже отця мого Авраама й отця мого Ізаака, Іоуе, ти що заповідав мені: Вертайсь у рідну землю твою та до родини твоєї, і я таланити му тобі, 10Не заробив я ніже всіх тих благ і всієї вірності тієї, що виявив еси рабові твому; з палицею бо сією перебрів я сю Йордань, а тепер виріс у два коші. 11Визволь мене, благаю тебе, з рук брата мого, з рук Езава! Боюсь бо, щоб не прийшов та не вбив мене, матері із дітками. 12Ти ж глаголав еси: Благо тобі сотворю, і вчиню імя твоє яко пісок морський, що не злічити його задля многості. 13І переночував там тієї ночі. І взяв із того, що прийшло йому в руки, гостинця Езавові, братові свойму. 14Кіз двісті, а козлів дваццятро, овечок двісті, а баранів дваццятро, 15Верблюдиць дійних дваццятро з їх жеребцями, та корів сорок, та бугаїв десятеро, ослиць дваццятро, і десяток ослів. 16І приручив їх рабам своїм, усяке стадо окроме, і звелів рабам своїм: Гонітесь бридьма через річку, та чиніте прогалину між стадом і стадом. 17І звелів першому, говорячи: Як тебе зустріне брат мій Езав, та питає в тебе говорячи: Чий еси, і куди йдеш, і чиє се перед тобою? 18Кажі: Раба твого Якова. Се подарунок панові мойму Езавові. Ось він і сам позад нас. 19І звелів другому й третьому, й усім, що гнались із стадами. Сими словами мовляйте Езавові, як зустрінете його, 20І кажіть: Ось раб твій Яков і йде за нами. Бо каже сам собі: Вгамую його подарунками, що йдуть поперед мене, а потім побачу лице його. Може прийме

мене. 21Так ішли дарунки поперед його. Сам же переночував ту ніч у коші. 22Уставши ж тієї ночі, узяв обидві жени свої, і обидві рабині, й одинаццятро синів своїх, і перейшов бридьма брід Ябок. 23І взяв їх, і перебрів річку, і перевів усе, що мав. 24Остався ж Яков один, і боровсь із ним хтось, аж покіль обутьріло; 25Вбачаючи ж, що не подужа його, ударив його по стегну, по суставу, і потерпів у Якова стегенний сустав, як боровсь із ним. 26І каже той: Пусти мене; бо вже день зоріє. Яков же каже: Не пуцу; мусиш благословити мене. 27Рече ж йому: Як на імя тебе? Він же каже: Яков. 28І рече йому: Від тепер буде тобі імя не Яков, а Ізраїль; ти бо з Богом боровсь і над людьми брати меш гору. 29І поспитав Яков його, і каже: Повідай мені, як на імя тебе звати? Про що питаєш, яке моє імя? І благословив його там. 30І приложив Яков тому врочищу прізвище: Пенуель, бачив бо я Бога лицем до лица, тай вирятувалась душа моя. 31Засяло ж йому соньце, як прийшов за Пенуель; він же кульгав на стегно. 32Тим же то й тепер не їдять сини Ізраїлеві жили, що на составі бедра, тому, що боровшийся зрушив жилу на составі бедра Якова.

33Споглянувши ж Яков очима своїми, постеріг, се ж Езав, брат його, йде, і чотири ста чоловіка з ним. І розділив діток Леї, Рахелі і двох рабинь. 2І поставив обидві рабині зпереду, Лею ж і діти її позаду, а Рахелю з Йосифом, дальш усіх, на посьлідку. 3Сам же прийшов перше них, і вклонивсь до землі сім раз, перше нім приступив до брата свого. 4І прибіг Езав зустріч йому, і обняв його, та й припав йому на шию, і поцілував його; і плакали обидва. 5І спогляне Езав, і побачив жени й діти, й каже: Що ж сі в тебе? Він же каже: Діти, що дарував Бог рабові твому. 6І приступили рабині й діти їх, і вклонились. 7І приступила Лея те ж із дітьми своїми й уклонились; потім же приступив Йосиф і Рахеля й уклонились. 8І каже Езав: Про що ж у

БУТТЯ

тебе всі ці полки, що я з ними зустрівся? Він же каже: Щоб ізнайшов раб твій милість ув очах в мого пана. 9Каже ж Езав: У мене доволі, брате, держи своє про себе самого. 10І каже Яков: Коли знайшов я ласку в очах твоїх, прийми гостинці з руки моєї тому, що побачив я лице твоє, як би хто побачив лице Боже, і що був еси прихилен до мене. 11Прийми благословеннє моє, що я приніс тобі, бо мене Бог благословив, і всього доволі в мене. І присилував його, і взяв він. 12І каже: Рушаймо в дорогу. Я пійду попереду. 13Каже ж йому: Пан мій знає, що дітки в мене маленькі, а вівці й корови кітні й тільні; як же пожену їх один день, занашу всю скотину. 14Нехай пан мій іде попереду раба свого, я ж пійду повагом, дивлячись по сназі худоби, що йти ме передо мною, і як пійде дїтвора, поки прийду до пана мого в Сеїр. 15І каже Езав: Оставляю ж із тобою кілька людей моїх. Він же каже: Про що воно? Аби знайшов я ласку в очах пана мого. 16Вернувся ж Езав того дня на свою путь у Сеїр. 17А Яков мандрував далій у Суккот і побудовав собі домівку, а скотині своїй поробив кущі. Тим і проложено прїзвище врочищу тому Суккот. 18І дійшов щасливо Яков до городу Сихему, що в Канаан землі, вернувшись із Мезопотамії, та й отаборився перед городом. 19І купив частину поля, де отаборивсь, у синів Геммора, отця Сихемового, за сто срібняків. 20І поставив там жертівника, та й призвав імя Господа Бога Ізраїлевого.

34Вийшла ж Дина, дочка Леїна, що вродила Яковові, спізнатись із дочками тієї країни. 2І побачив її Сихем, син Геммора, Евейненка, князя тієї країни, та й взяв її, і ліг із нею, і насилував. 3І прихилилась душа його до Дини, дочки Якова, і влюбив дївицю, й промовляв до неї прихильно. 4Каже ж Сихем до Геммора, батька свого, говорячи: Возьми мені дївицю сю за жену. 5Яков же чув, що збезчестив Гемморенко Дину дочку його, сини ж його та були з його

скотиною в полі, і мовчав Яков аж покіль прийшли вони. 6Вийшов же Геммор, отець Сихемів до Якова на поговорку з ним. 7Сини ж Яковові поприходили з поля, і, почувши про се, досадували вони і були в великому жалю, що він зробив безум ув Ізраїлі, лігши з дочкою Яковою, чого не годилось чинити аж надто. 8І розмовляв із ними Геммор говорячи: Сихемові, синові мойму, поривало душу до вашої дочки. Оддайте ж її за жену йому. 9І своячтесь із нами; дочок своїх давайте нам, а дочок наших беріте собі. 10І сїдайте осадами з нами, і наша країна буде перед вами. Сїдайте осадами й торгуйте і здобуваетесь на добро в їй. 11Каже ж ото Сихем до батька й до братів її: Дайте мені знайти ласку в очах ваших, і що ви скажете мені, дам. 12Вимагайте над звичай віно й подарунки; дам, скільки скажете мені, аби оддали дївицю заміж. 13Відказали ж сини Яковові Сихемові та Гемморові, батькові його, зрадливо; а мовляли так тим, що він осоромив Дину, сестру їх. 14От і кажуть їм: Неможлива се річ оддати сестру нашу такому, що необрїзаний; се ж бо докір нам був би; 15Тільки тоді поєднаємось і осядемо з вами, коли будете такі, як ми, і обрїжете весь музський пол. 16І оддавати мемо наші дочки вам, і брати мемо ваших дочок собі, і седїти мем осадами з вами, і зробимось одним народом. 17Коли ж не послухаєте нас, тоді візьмемо дочку нашу та й пійдемо собі. 18І вподобав слова їх Геммор та Сихем Гемморенко. 19І не гаявсь молодик зробити се, закоханий бо був у Якововій дочці, а поважали його над усю родину в отця його. 20Прийшов же Геммор та Сихем Гемморенко до царини міста їх, і розмовляли з мужами громадськими, говорячи: 21Люде сї в ладу з нами, тим нехай сїдають осадами в нас на країні, да й торгують у їй; бо наша країна простора геть про них. Берімо дочок їх собі і оддаваймо дочок наших їм. 22Тільки тоді згоджуються з нами, щоб осїстись із нами і єдинитись із нами, коли все

БУТТЯ

музьке між нами та буде обрізане, як вони обрізані. 23І стада їх, і майно їх, всяка скотина їх хиба не наші? Оце ж поєднаймося із ними, дак і осядуться з нами. 24І послушали Геммора та Сихема Гемморенка всі, що виходили за царину міську, і пообрізувалось усе музьке між ними. 25Сталось ж на третій день, як недугували вони, два сини Яковові, Симеон та Левій, брати Динині, взяли кожен меч свого, та ввійшли в город, та й повбивали все музьке. 26Геммора ж та Сихема Гемморенка постинали мечом, і взяли Дину з господи Сихемової, та й пійшли геть. 27Сини ж Яковові ввійшли до побитих, та й розграбили город; бо в йому обезчещено Дину, сестру їх. 28І вівці їх, і товарину їх, і осли й усе, що було в місті, і все, що було на полі, позабирали. 29А все майно їх, і всю малечу їх, і жінок їх позаймали в полонь, і пожакували все, що було в городі по господах. 30Каже ж Яков до Симеона і Левія: Ненавидним зробили ви мене серед осадників сієї країни, серед Канаанїтв і Ферезїтв; я ж малий лічбою, так вони скупляться до купи проти мене, та й убють мене, і я загину, і вся родина моя. 31Вони ж кажуть: Хиба він за ледащицю вважав сестру нашу?

35Рече ж Бог до Якова: Уставши, підіймайсь до Бетеля, та й осядься тамо, і сотвори там жертівника Богу, що явився тобі, як утікав еси од Езава, брата твого. 2Каже ж Яков домові своєму й усім, що були з ним. Повикидайте боги чужі, які є в кого з вас, та й очищайтесь і поперемінійте одіж свою. 3Та вставаймо й підіймаймося у Бетель, та поставимо там жертівника Богу, що послунав мене в день бідування мого, та й був зо мною в дорозі, що верстав я. 4І видали Яковові богів чужих, що були в руках їх, і сережки, що були в ушу їх, і сховав їх Яков під дубом, що під Сихемом. 5І помандрували вони, і був страх Божий на містах круг їх, і не вганяли за синами Якововими. 6Прийшов же Яков у Луз, що в Канаан землі, се єсть Бетель, він і ввесь люд

його, що були з ним. 7І поставив там жертівника; і проложив тому врочищу прізвище Ель-Бетель, там бо явивсь йому Бог, як утікав од Езава, брата свого. 8Умерла ж Дебора, мамка Ребечина, і поховали її під дубом і проложили йому прізвище Аллон-Бакут, дуб голосіння. 9Явився ж Бог Яковові знов, як прийшов із Мезопотамії, і благословив його. 10І рече йому Бог: Імя твоє не звати меться вже Яков, ні! Ізраїль буде імя твоє. І дав йому прізвище Ізраїль. 11Рече ж йому Бог: Я Бог всемогущий. Бувай плодющий і намножуйся. Народи і купа народів будуть із тебе, і царі з чересел твоїх вийдуть. 12І землю, що дав Авраамові й Ізаакові, тобі віддам, і насінню твому по тобі дам землю сю. 13Знявся ж Бог від його, від урочища, де розмовляв із ним. 14І поставив Яков стовпа на врочищі, де він розмовляв із ним, стовпа камяного та й злив на його ливною жертвою, і злив олії на його. 15І проложив Яков прізвище врочищу тому, де розмовляв із ним Бог, Бетель. 16І рушили вони з Бетеля, і було вже не далеко до Евфрата і настигла Рахелю родільня мука, і мала вона породи важкі. 17Сталось ж, як вона мала важкі породи, каже їй баба сповитуха: Крепись; бо й се буде в тебе син. 18Сталось ж, як покидала її душа, умірала бо, дала йому імя Бенонї, болюча дитина, отець же дав йому імя Бенямин, щасна дитина. 19Умерла ж Рахеля, і поховано її на шляху до Евфрата, се єсть Бетлегем. 20І поставив Яков стовпа над гробом її. Се стовп на Рахелиному гробу по сей день. 21Помандрував же Ізраїль і напав намета свого за Мигдаль-Єдером. 22Сталось ж, як осївсь Ізраїль на тій країні, прийшов Рубен та й ліг із Билгою, батьковою наложницею. І дочувсь про се Ізраїль. Було ж синів у Якова дванайцятєро. 23Синове Леїні: Рубен, первенець Яковів, та Симеон, та Левій, та Юда, та Іссахар, та Зебулон. 24Синове Рахеліні: Йосиф та Бенямин. 25Синове Балли, рабині Рахеліної: Дан та Нефталїй. 26Синове

БУТТЯ

Зелфи, рабині Рахелиної: Гад і Ассер. Се синове Яковові, що понароджувались йому в Мезопотамії. 27Прийшов же Яков до Ізаака, отця свого, в Мамрійщину, в Кирият-Арбу, се Геброн, де пробував Авраам та Ізаак. 28Було ж Ізаакові сто і вісімдесять год. 29І розлучивсь Ізаак із душею й умер, і прилучивсь до роду свого, старий, нажившись на сьвітї. І поховали його Езав та Яков, синове його.

36Се ж родопись Езавова, він же Едом. 2Езав побрав собі жени із дочок Канаанських, Аду дочку Єлона Хетяненка, та Оголибаму, дочку Ани, сина Зибейона Евейненка. 3Та Басмату Ізмайлову, сестру Небайотову. 4Ада ж уродила Езавові Єлифаса; Басмата вродила Реґуїла. 5Оголибама ж уродила Єгуса та Єглома та Корага. Се сини Езавові, що народились йому в Канаан землі. 6І позабирив Езав жени свої, та сини свої, та дочки свої, і всі раби в госпздї своїй, і скотину свою, й усе підуючне своє, і всі статки свої, що придбав у Канаан землі, та й помандрував Езав з Канаан землі, від брата свого Якова, у Сеїр землю. 7Були бо майна їх більші над те, щоб кочувати вкупі, і країна, де пробували вони, не зносила їх задля скотини їх. 8Осівся ж Езав на Сеїр-горах; Езав, він же Едом. 9Се ж родопись Езава, праотця Едомейв на Сеїр-горах. 10Ось імення в синів Езавових: Єлифас, син Басмати, жінки Езавової. 11У Єлифаса ж були синове: Теман, Омар, Зефо, Гаєтам та Кенас. 12Тимна ж була наложниця Єлифаса, Езавенка, і вродила Єлифасові Амаліка. Се синове Ади, жони Езавової. 13І ось синове Реґуїла: Нахат і Серах, Шамма і Миза. Се синове Басмати, жони Езавової. 14А се були синове Оголибами, дочки Ани, сина Зибейона, жінки Езавової. Вродила вона Езавові Єгуса та Єглома та Корага. 15Се були дуки в синів Езавових. Синове Єлифаса, первеньця Езавового: дука Теман, дука Омар, дука Зефа, дука Кенас, 16Дука Кораг, дука Гатам, дука

Гайфас, дука Амалік. Се дуки Єлифасові в Едом землі. Се сини Адині. 17А се сини Реґуїла Езавенка: дука Нахат, дука Серах, дука Шамма, дука Миза. Се дуки Реґуїлові в Едом землі. Се синове Басмати Езавихи. 18Се ж синове Оголибами Езавихи: Дука Єгус, дука Єглом, дука Кораг. Се дуки Оголибами, дочки Ани, жінки Езавової. 19Се сини Езава, і се дуки їх. Він Едом. 20Се ж сини Сеїра Горієнка, що седїли осадами в тій країні Лотан, та Собаль, та Зибейон, та Ана. 21Та Дишон, та Єзер, та Дишан. Се дуки Горійські в синів Сеїрових в Едом землі. 22А синове Лотанові були: Горій та Геман, а сестра Лотанова: Тимна. 23А се синове Собальові: Алван, Манатат, та Ебаль, Сефо та Онам. 24А се синове Зибейонові: Ая та Ана. Се той Ана, що знайшов гарячі жерела в степу, пасучи осли Зибейонові, батьківські. 25А се синове Анині: Дишон і Оголибама, дочка Анина. 26Се ж синове Дишонові: Гемдан, та Єшдан, та Ітран, та Керан. 27Се ж синове Єзерові: Билган, та Саван, та Акан. 28Се ж синове Дишанові: Уз та Аран. 29Се ж дуки в Горіїв: дука Лошан, дука Собаль, дука Зибейон, дука Ана; 30Дука Дишон, дука Єзер, дука Дишан. Се дуки в Горіїв після дуків їх у Сеїр землі. 31А се царі, що царювали в Едом землі, перш ніж царював там який царь в Ізраїлі. 32Царював у Едомі Бела Бейоренко; прозивався ж город його Динхаба. 33Умер же Бела, і царював намість його Йобаб Серахенко із Бозри. 34Умер же Йобаб, і царював намість його Гусам із Теман землі. 35Умер же Гусам, і царював намість його Гадад Бедаденко, що побив Мидіяніїв на полі Моаб, а город його прозивавсь Авит. 36Умер же Гадад, і царював намість його Самла із Мазреки. 37Умер же Самла, і царював намість його Савул із Рехобота над рікою. 38Умер же Савул, і царював намість його Бааль-Ганан Ахборенко. 39Умер же Бааль-Ганан Ахборенко, і царював намість його Гадар; город же його прозивали Пакгу, а жінку його Мегетабееля, дочка Матреда, дочки

БУТТЯ

Мезагаба. 40А се ймення дуків Езавових по родинах їх, по врочищах їх, по прізвищах їх: Дука Тимна, дука Алва, дука Етет. 41Дука Оголибама, дука Єла, дука Пинон. 42Дука Кенас, дука Теман, дука Мибзар, 43Дука Магдіель, дука Ірам. Се дуки в Едомі, по оселях їх, по врочищах їх. Се Езав, прайотець Едомів.

37Осївся ж Яков на країні, де пробував отець його Ізаак, у Канаан землі. 2Се ж родопись Якова: Як було Йосифові сімнайцять років, пас він вівці з браттєм своїм, та був ще недолітком між синами Балли та Зелфи, жен отця свого. І доводив Йосиф речі їх ледачі до панотця свого. 3Яков же любив Йосифа над усі сини свої; бо родивсь у старощах його, і справив йому одіж квіччасту, рукавчату. 4Вбачаючи ж братте його, що любить його батько над усі сини свої, зненавиділи його, і тяжко їм було промовляти до його мирно. 5Бачив же Йосиф сон і розказав братті своїй. 6І каже їм: Послухайте лишень сна сього, що я бачив. 7Здавалось бо, ніби вяжемо снопи серед поля; аж ось встав мій сніп, да й стоїть: ваші ж, бачся, снопи постали навкруги, та й уклонились мойму снопові. 8Сказали йому братте його: Чи то ж бо справді царювати меш над нами. Та й зненавиділи його ще й надто за сні його і за слова його. 9Побачив же сон другий, та й повідав його братттю свойму, і каже: Ось бачив ще сон, і здавалось, ніби соньце й місяць й одинайцяттеро зір уклонились мені. 10І розказав отцеві свойму й братттю свойму. І докорив йому панотець його, каже йому: Що се за сон такий тобі приснивсь? Чи то ж бо се прийдемо, я й мати твоя й братте твоє, вклонитись тобі до землі? 11Позавидували ж йому братте його, панотець же його завважив слово се. 12І погнались брати його з отецькими вівцями в Сихем. 13І каже Ізраїль до Йосифа: Чи не пасуть братте твоє в Сихемі? Іди навідайся до них. Каже ж йому: Готов! 14Каже ж йому: Іди, синку, та наглянь, чи все гаразд у браття твого, чи все гаразд між вівцями,

і принеси вістку. Та й послав його з Геброн долини, і прийшов у Сихем. 15І стьрів його чоловік якийся, аж він блукає по полю. Питає ж його чоловік: Чого шукаєш? 16Він же каже: Браття мого шукаю. Повідай, де пасуть. 17Каже ж йому чоловік: Погнались ізвідсі; чув бо, як мовляли: Поженимось у Дотан. І пійшов Йосиф слідом за браттєм своїм, і зустрів їх у Дотані. 18Загледіли ж його оддалеки, перш ніж наближився до них, і змовились на його, щоб убити його. 19Каже ж брат до брата: От сновидець той йде. 20Нумо вбємо його та вкиньмо в який колодязь, та й казати мемо: Зьвір лютий пожер його; от і побачимо, що станеться з тих снів його. 21Чуючи ж се Рубен, одняв його з рук у їх, та й каже: Не губімо душі. 22Каже ж Рубен: Не проливайте крові, а вкиньте в степовий колодязь, руки ж не кладіть на його; се, щоб визволити його з рук у них, та й оддати панотцеві. 23І сталось, як прийшов Йосиф до браття свого, стягли з Йосифа одіж його квіччасту рукавчату, що була на йому. 24І взяли його, та й укинули в колодязь; колодязь же сухий був, води не було. 25І сіли попоїсти, коли ж глянуть, ідуть подорожні Ізмаїлитяне від Галааду з верблюдами своїми, везучи бурштин, бальзам та ладан в Египет. 26Каже ж Юда до браття свого: Що за користь, як убємо брата нашого та й потаїмо кров його. 27Ходімо, продаймо його Ізмаїлитянам; руки ж наші не будуть на йому, бо він брат наш і тіло наше. І вдовольнились братте його. 28І йшли мимо купці Мидіянські; і витягли вони Йосифа з колодязя, і продали Йосифа Ізмаїлитянам за двацять срібняків; і поведено Йосифа в Египет. 29Вернувся ж Рубен до колодязя, аж Йосифа нема в колодязі, і розірвав одіж свою. 30І прийшов до братті своєї й каже: Хлопця нема, а я, куди мені теперенькі йти? 31Узяли ж вони одежу Йосифову, і закололи кізлика, та й помазали одежу кровю; 32І послали одежину квіччасту рукавчату, і принесено її до батька, і казали: Се ми знайшли; познавай, чи се

БУТТЯ

одежа сина твого, чи ні. 33І впізнав, і каже: Одежа сина мого! Зьвір лютий іззів його, зьвір ухопив Йосифа. 34І розірвав Яков одіж свою, і нагорнув на чересла свої веретище, і плакав по синові своїму дні многі. 35Посходилися ж усі його синове й дочки розважати його, та не слухав розважання говорючи: Пійду до сина мого сумуючи на той сьвіт у землю. Так убивався по йому батько його. 36Мидіянії ж продали Йосифа в Єгипті Потифарові, дворянину Фараоновому, гетьманові прибічників його.

38І сталося того часу, Юда відлучивсь од браття свого, та й присусідивсь до одного Адуламця, на прізвище Гіра. 2І побачив там дочку одного Канаанця, його імя Шуа, і взяв і ввійшов до неї. 3І завагонівши вродила вона сина, і дала йому імя Гер. 4І завагонівши знов, уродила сина, і дала йому імя Онан. 5І завагонівши знов уродила ще сина, і дала йому імя Села. І був Юда у Кезібі, як вона роджала. 6І взяв Юда жінку Герові, первенцеві своїму, на імя Тамара. 7Був же Гер первенець Юдин, ледачий ув очу в Іоуа, і вбив його Іоуо. 8Каже ж Юда Онанові: Увійди до братової жінки, та оженись із нею, яко дївер, і возстав сімя братові твоему. 9Знав же Онан, що не йому буде насінне, і як увіходив до братової жінки, проливав сіме на землю, щоб не дати насіння братові своїму. 10Ледарство ж погань було в очу в Іоуа, що він коїв; тим убив і сього. 11Каже Юда Тамарі, невістці своїй: Седи вдовою в отецькій господї, докіль великий буде Села, син мій. Каже бо сам собі: Коли б і сей не вмер, як брати його. І пішла Тамара й седила в отецькій господї. 12Як уплило ж доволі часу, померла Шуанова дочка, жінка Юдина. Віджурившись після того Юда, пішов до овечих стригачів своїх, сам і приятель його Гіра Адуламець, у Тімну. 13І сповістили невістку його Тамару говорючи: Он свекір твій йде в Тімну стригти вівці свої. 14Вона ж, покидавши вдовицьку одежу з себе, окрилась наміткою, та закривчалась, і

сіла в Енаїмській царині, що при дорозі в Тімну, знавши, що вже дорослий Села, та її не дано йому за жінку. 15І побачивши Юда, подумав, що се блудниця; окрила бо лице собі, і не впізнав її. 16Завернув же до неї з манівця, та й каже їй: Попусти мені ввійти до тебе. Не впізнав бо, що се невістка йому. Вона ж каже: Що мені даси, як увійдеш до мене? 17Він же каже: Пошлю тобі кізлика з отари. Вона ж каже: А чи даси мені залог докіль приллеш? 18Він же каже: Який залог тобі дати? Вона каже: Перстень з печаткою твоєю, твій пояс, та палицю, що в руці в тебе. І дав їй, та й увійшов до неї, і завагоніла від його. 19І встала та й пішла, і скинула намітку з себе, і вдяглась ув одіж удовицьку. 20Послав же Юда кізлика через руки приятеля свого Адуламця, узяти залог од молодиці, та не знайшов її. 21Поспитав же в міських людей, та й каже: Де блудниця, що седила під Енамом при дорозі? І мовляли вони: Не було тутеньки ніякої блудниці. 22І вернувся до Юди та й каже: Не знайшов, і люде міські кажуть: Не було тутеньки ніякої блудниці. 23Каже ж Юда: Нехай візьме собі, аби не сьміялись із нас; бо я послав кізлика, ти ж не знайшов. 24І сталося через три місяці, повідано Юді: Зблудила Тамара, невістка твоя, і вже завагоніла від блуду. Каже ж Юда: Виведіть її, нехай сплять. 25Вона ж, як її ведено, послала до свекра свого говорючи: Від того чоловіка, чиє оце, я завагоніла. І каже: Познавай, чий се перстень з печаткою, пояс і палиця. 26Упізнав же Юда, та й каже: Оправдалась Тамара лучче мене; бо не оддав я її за Селу, сина мого. І не взнав її вже більше. 27Сталося ж, як роджала, що були близнята в утробі її. 28Сталося ж, як роджала, висунуло ручку, і взявши баба-сповитуха, перевязала ручку йому червоною ниткою, говорючи: Се вийшло перве. 29І сталося, як потягло назад ручку, дивись, вийшов брат його. Вона ж каже: Як се ти прорвався? І дала йому імя Перез.

БУТТЯ

30А потім вийшов брат його, і в його на ручці була червона нитка. І дала імя йому Серах.

39Йосифа ж приведено в Єгипет, і купив його Потифар, дворянин Фараонів, гетьман вартовиків його, Єгиптянин, із рук Ізмаїлїтян, що привели його туди. 2І був Іоуо із Йосифом, так що у всьому йому таланило, і жив у дому в свого пана, Єгиптянина. 3Бачив же пан його, що Іоуо із ним, і що ні робить, Іоуо щастить руці його. 4І знайшов Йосиф ласку в очах його, і вслуговував йому, і той поставив його над усім домом своїм, і все, що мав, оддав у руки його. 5І сталося того часу, як поставив його над домом своїм і над усім майном своїм, Іоуо благословив Єгиптянина задля Йосифа, і було благословенне Іоуа на всьому, що мав у господі і в полі. 6І передав усе, що мав, Йосифові, і не знав нічогосінько в своїму майні, опріч хліба, що їв. І був Йосиф гарний станом і вродливий видом вельми. 7І сталося по сих речах, що жона пана його накинула оком Йосифа, та й каже: Лязь ізо мною. 8Він же не схотів, і каже свого пана жоні: Дивись, пан мій не знає за мною нічогосінько в дому своїму, і все, що має, віддав у руки мої. 9І нікого нема над мене в дому сьому, і невдержано від мене нічого, опріч тебе; бо ти жона йому еси. Як же вчиню ледарство велике се й гріх перед Богом? 10І сталося, як вона підмовляла Йосифа день у день, не послухав її, щоб лягти з нею й жити з нею. 11І сталося одного такого дня, що ввійшов Йосиф у будинок справляти справи свої, і не було нікого з домовників у середині. 12І вхопила його за одєжу говорючи: Лягай зо мною. І покинув одєжу свою в руках її, та й утік геть. 13І сталося, як побачила, що покинув одіж свою в руках її, та втік геть, 14Гукнула на домовників, та й каже їм: Бачте, увів до нас Єврея, щоб насьміявсь із нас. Увійшов до мене, та й хотів лягти зо мною, так я закричала голосно. 15І сталося, як почув, що я зняла крик та загукала, покинув одіж свою в мене, да метнувсь на втеки. 16І

положила одіж його коло себе, докіль прийде пан його до дому. 17І повідала йому такими словами: Прийшов до мене парубок Єврей, що ввів еси до нас, посьміявсь із мене. 18І сталося, як зняла голос, та закричала, він покинув одіж свою, та й побіг втеком. 19І сталося, як почув пан його слова жони своєї, що каже до його: От яким робом пійшов парубок твій, запалав гнівом, 20І взяв Йосифа пан, вкинув його в темницю, туди, де вязники цареві седіли в неволі, і пробував там у темниці. 21Но Іоуо був з Йосифом і змилосердивсь до його, і дав йому ласку в очу доглядника темничнього. 22І віддав доглядник темничний в руки Йосифові всіх позакиданих у темницю, і все, що там роблять, роблено за його порядкуваннем. 23Доглядник же темничний не дозирає ні до чого під його руками; бо Іоуо був із ним, і що він чинив, у всьому Іоуо помагав йому.

40Сталося ж по сих речах, провинив дука винарський в царя Єгипецького, і дука пекарський панові своїму, цареві Єгипецькому. 2І розгнівився Фараон на обох дворян своїх, на дуку винарського й на дуку пекарського. 3І повкидав їх у темницю в домі гетьмана вартовиків, у те місце, куди вкинуто Йосифа. 4І приручив їх доглядник темничний Йосифові, і служив їм, і пробували вони довгий час у темниці. 5І бачили обидва сні ув одну ніч, і кожен угадував свій сон по своїому, дука винарський і дука пекарський царя Єгипецького, що седіли в темниці. 6Увійде ж до них Йосиф уранці і бачить, вони посуміли. 7І поспитав дуків Фараонових, що були з ним у темниці в пана свого: Чого ви дивитесь так сумовито сьогодні? 8Вони ж кажуть йому: Сон снівся нам, а вгадника йому нема. Каже ж їм Йосиф: Чи не від Бога ж угадуванне? Ось, розкажіте лишень мені. 9І повідав дука винарський сон свій Йосифові, та й каже: У сні мойму, бачся, виноградний куц передо мною, 10У виноградного ж куца три вітки, і неначе процьвів, і вирости сьпілі грони. 11А чаша

БУТТЯ

Фараонова в руці в мене. І взяв я грону, і видавив у чашу, та й подав чашу в руки Фараонові. 12І каже йому Йосиф: От проти чого се снилось. Три грони, се три дні. 13Через три дні підійме Фараон голову твою, та й верне тебе на місце твоє; і подавати меш Фараонові чашу до рук його прежнім звичаєм, як був єси його винарем. 14Спогадай же на мене, як добре тобі буде і змилосердись до мене, та й нагадай про мене Фараонові, та й визволь мене з твердині сієї. 15Мене ж бо вкрадено з країни Єврейської; і тутеньки нічого лихого не вкоїв я, щоб мене вкинути в темницю. 16І вбачав дука пекарь, що гаразд угадує, та й, каже Йосифові: А мені снилось, бачся, три кошики хліба на голові в мене. 17І в верхньому кошику всякий хліб до вподоби Фараонові, да птаство небесне роскльовало все з кошика на голові в мене. 18Відказав же Йосиф кажучи: От проти чого снилось. Три кошики, се три дні. 19Через три дні підійме в гору від тебе Фараон голову твою, і повісить на дереві тебе, і поїсть птаство небесне тіло твоє з тебе. 20Сталося ж на третій день, припав день родження Фараонового, і він справив пир усім дворянам своїм, і підняв угору голову дуці винареві свойму і дуці пекареві свойму, посеред своїх дворян. 21І поставив дуку винарського на місце його знов, щоб подавав той чашу до рук Фараонових, 22Дуку ж пекаря велів повісити на дереві; як віщував Йосиф їм. 23Однак не спогадав дука винар царський Йосифа, байдуже про його.

41Сталося ж у конці двох повних літ, Фараон бачив сон. Бачся, стояв він при ріці. 2І се, ніби з річки, вийшло семеро корів гарних і ситих, та й пасуться в лузі. 3Аж ось і других семеро корів вийшло поганих на вид і худих, да й стоять коло тих корів на річному березі. 4І пожерли семеро корови погані сімох корів гарних і ситих. І прокинувся Фараон. 5І заснув, і снилось йому в друге: бачся семеро колосків жита виходило з одного стебла, товстих і

повних. 6А ж ось других семеро колосків, тоненьких і висушених східним вітром, виросло за ними. 7І пожерли семеро колоски тоненькі і вітром спалені семеро колосків товстих та повних. Прокинься ж Фараон, аж то сон. 8І сталося уранці, стрівожився дух його, і пославши скликав усіх віщунів Египецьких і всіх мудрагелів тамошніх. І розказав їм Фараон сон свій, та й не було нікого, щоб умів його витолкувати Фараонові. 9Озветься ж дука винарський до Фараона: Мушу спогадати кривду мою. 10Розгнівився Фараон на раби свої та й укинув нас у темницю в дому гетьмана вартовницького, мене та дуку пекарського. 11І бачили ми сон обидва тієї ночі, я й він, кожному проти іншого снилось. 12Був же там із нами молодик Єврей, раб гетьманський вартовницький; і розказали ми йому, і виложив нам наші сни, кожному виложив сон його. 13Сталося ж, як виложив нам, так і справдилось: мене вернено на моє дуківство, а того повішено. 14Пославши ж Фараон, прикликав Йосифа. І виведено його негайно з хурдиги. І остригся він і перемінив одіж на собі, і прийшов до Фараона. 15Каже ж Фараон Йосифові: Бачив я сон, а хто б витолкував, такого нема; я ж чув про тебе, кажуть, що, чувши сни, вмєш толкувати. 16Відказуючи ж Фараонові Йосиф каже: Не я, ні! Бог дасть Фараонові відповідь упокійну. 17Каже ж Фараон Йосифові: Снилось мені: бачся, стою на березі річному. 18Аж се - із ріки вийшло семеро корів гарних і ситих, та й пасуться в лузі. 19Аж се - других семеро вийшло слідом за ними, сухі і дуже погані видом і худі тілом такі, що й не бачив я по всій землі Египецькій. 20І пожерли семеро корови погані сімох корів ситих. 21І як вони пожерли їх, не знати було, що вони ввійшли в утробу їх, і вид їх був такий самий, як і перш. Прокинувся я та й знов заснув. 22І бачив я вві сні мойму, неначе семеро колосків виросло з одного стебла повних і добрих. 23Другі ж семеро

БУТТЯ

колосків тоненьких і спалених вітром вирости слідом за ними. 24І пожерли семеро засохлі колоски і спалені вітром сімох колосків добрих і повних. І розказав я віщунам, та не було нікого, щоб мені те з'ясувати. 25І каже Йосиф Фараонові: Сон Фараонів один: що Бог творити ме, показав Фараонові. 26Семеро коров гарних - сім років, і семеро колосся доброго - сім років; сон один. 27І семеро коров худих і поганих, що вийшло за ними, сім років, і семеро порожних колосків, спалених східним вітром, се буде сім років голодних. 28Оце воно, що я сказав Фараонові: Що хоче Бог творити, він показав Фараонові. 29Дивись, оце настануть сім літ великого врожаю по всій Єгипецькій землі. 30Прийде ж і сім літ голодних за ними; і забудуть про наддостаток в Єгипецькій землі, і погубить землю сю голоднеча. 31І не знати муть уроджаю в землі сій від голоднечі тієї, що йде за ним; тяжка бо буде вельми. 32Приснився ж сон Фараонові двічі про те, що се постане від Бога, і незабаром приведе Бог се в діло. 33Тим нехай Фараон вигледить чоловіка мудрого й зугадного, та й поставить його над Єгипецькою землею. 34Нехай се вчинить Фараон і поставить доглядника по землі, і нехай одбирає пшеницу в Єгипецькій землі у сім роках уроджайних. 35І нехай громадять усяку харч за сім добрих літ, що настають, і нехай ссипають пшеницю під руку Фараонові, і нехай харчі приховують по городах. 36І буде харч прихована про запас землі на сім років голодних, що настануть у землі Єгипецькій, щоб земля не погубила в голоднечу. 37Угодно ж се було в очу Фараонові і в очу всіх дворян його. 38І каже Фараон дворянам своїм: Чи можна ж нам ізнайти чоловіка такого, щоб на йому та був дух Божий? 39Каже ж Фараон Йосифові: Після того, як Бог показав тобі се все, нема нікого такого зугадного й мудрого, як ти. 40Ти сам будеш над моїм домом, і слухати ме слова твого все царство моє; тільки престолом я більший над тебе буду. 41Промовив же Фараон до

Йосифа: Се поставляю тебе над усією землею Єгипецькою. 42І знявши Фараон перстень з руки своєї, надів його на руку Йосифові, і вдів його в шати білі, і возложив ланьцух золотий йому на шию. 43І посадив його на колесницю свою другу, і вигукувано перед ним: Навколішки! Сим робом поставив його над усією землею Єгипецькою. 44Промовив же Фараон до Йосифа: Я Фараон, та без тебе не махне й рукою і не поступить ногою ніхто в землі Єгипецькій. 45І дав Фараон ім'я Йосифові Зафнат Панеях*, і дав йому за жону Аснату, дочку Потифера, сьвященника Онського**. І знявся Йосиф над Єгиптом. 46І було Йосифові трицять літ, як він став перед Фараоном, царем Єгипецьким. І вийшов Йосиф од Фараона та й пройшов по всій землі Єгипецькій. 47Земля ж зародила сім год урожаєм, наче жменями. 48І назбирав усякої харчі за сім год, яка була на землі Єгипецькій, та й поприховував харч по городах. Харчі з поля, навкруги города, поприховував у тому ж городі. 49І назбирав Йосиф пшениці, мов би піску морського, багато вельми, що погубив і ліки; було бо безліч. 50В Йосифа ж родилось два сини до настання семи год голодних, що вродила йому Асната, дочка Потифара, сьвященника Онського. 51Дав же Йосиф ім'я першому Манассій: Мені бо, рече, дав Бог забути всю долю мою й усе в господі панотцевій. 52Імя ж другому нарід Ефрем; бо зробив мене плодющим Бог у землі бідуння мого. 53Минуло ж сім років уроджайних, що були в землі Єгипецькій. 54І почали голодних сім год наставати по слову Йосифовому. І був голод по всій землі; у всій же землі Єгипецькій був хліб. 55Як же загодала й земля Єгипецька, заквилили люде до Фараона про хліб. Каже ж Фараон усім Єгиптянам: Ідіте до Йосифа, і, що скаже вам, чиніте. 56А голоднеча придавила весь сьвіт. Поодчиняв же Йосиф усі житниці, та й продавав хліб усім Єгиптянам.

БУТТЯ

57Кинулись тоді всі землі до Йосифа в Єгипет; бо всюди панував страшний голод.

42Бачивши ж Яков, що є на продаж хліб у Єгипті, каже сином своїм: Чого позираєте один на одного? 2Я ж чув, що є хліб в Єгипті. Рушайте туди, та купіте таменьки хліба, щоб нам жити, не повмірати. 3Рушило браттє Йосифове, десятеро братів, купувати хліба, в Єгипет: 4Бенямина ж, брата Йосифового, не відпустив Яков із браттєм його, каже бо: Коли б не сталась йому в дорозі пригода! 5Поприходили ж синове Яковові купувати хліба з приходніми, була бо голоднеча в Канаан землі. 6Йосиф же правив землею; він і продавав усім землянам. Поприходивши ж брати Йосифові вклонились йому лицем до землі. 7Побачивши Йосиф браттє своє впізнав, та почужив їх, і говорив до них жорстоко, і каже їм: Звідкіля прийшли? Вони ж кажуть: Із Канаан землі, купити хліба. 8Упізнав же Йосиф браттє своє, вони ж не впізнали його. 9І спогадав Йосиф сни свої, що снились про їх, і каже їм: Ви пронири! Прийшли вишпіонувати проходи в землі сій. 10Вони ж кажуть: Ні, пане добродію! раби твої прибули купити харчі собі! 11Всі ми синове одного чоловіка, вірняки. Раби твої, не підглядники. 12Каже ж їм: Ні! Перевідати прийшли проходи в землю сю. 13Вони ж кажуть: Дванайцятєро нас братів, рабів твоїх, у Канаан землі. Менший тепереньки з отцем нашим, а одного немає. 14Каже ж їм Йосиф: Се ж воно й є те, що я сказав вам: ви пронири. 15Ось чим оправдितесь: Бодай так був жив Фараон! Не вийдете звідсі, коли брат ваш менший не прийде сюди. 16Пошліть одного зміж вас, і нехай приведе брата вашого; а вас держати муть у вязниці, докіль справдяться ваші слова: чи в вас є правда, чи ні. Як же ні, бодай так був жив Фараон, ви пронири. 17І віддав їх під варту на три дні. 18Каже ж їм третього дня: От що вчиніте, так останетесь живі; бо я собі

людина богобоязлива. 19Коли ви певняки, нехай один з між братів сидить у неволі, де вас вартують, а ви йдіть, вистачити хліб вашій семі, в вашу госпуду. 20А брата вашого меньшого приведіте до мене, так і правдиві будуть ваші слова, і не загинете. І вчинили так. 21І каже одно одному: Ой справді ми провинили братові нашому тим, що занедбали скорботу душі його, як блавав нас, та й не послушали! Тим прийшла на нас така печаль. 22Відказуючи ж Рубен, каже їм: Хиба ж я не казав вам: Не согрішайте на дитині! Та не послушали. Оце кров його жадається від нас. 23Вони ж не відали, що їх розуміє Йосиф; бо промовляв до них через товкмача. 24Та й одвернувшись од них, сплакав Йосиф, і прийшовши знов до них розмовляв із ними та, взявши Симеона від них, звязав його перед віччу в них. 25Повелів же Йосиф понасипати торби їх пашнею, та й вернути кожному гроші в його торбину, та й обмислити їх живністю на дорогу. І сталось так. 26І навючивши пашню на осли свої, рушили звідти. 27Розвязавши один торбину свою, щоб усипати оброку ослам своїм на попасі, побачив гроші свої; бо вони були зверху, в усті мішковому. 28І каже браттю свойму: вернено мені гроші; ось вони в торбі моїй. І охляло серце в їх, і поторопіли, говорючи одно одному: Що се вдіяв нам Бог? 29І прийшли до Якова, отця свого, в Канаан землю, і оповідали все, що сталось їм, і казали: 30Промовляв до нас господар землі тієї жорстоко, і вважав нас за розглядників його землі. 31Ми ж йому казали: Певняки ми, не розглядники. 32Дванайцятєро братів нас синів отецьких; одного нема, менший же з панотцем нашим тепереньки в Канаан землі. 33Каже ж нам господар землі тієї: От із чого я взнаю, що ви певняки. Брата одного покиньте в мене, і забирайте куплений хліб, задля голоду в домівці вашій, та й рушайте. 34І приведіте до мене брата вашого меньшого; тоді знати му, що не розглядники ви а вірняки. І брата

БУТТЯ

вашого тоді оддам вам, і можете орудувати в нашій землі. 35І сталося, як спорожняли торби свої, диво, узлик із грошима в кожного в торбі його. І бачивши узлики грошей своїх, і самі і їх отець полякались. 36Каже ж їм Яков, отець їх: Зробили ви мене бездітним. Нема Йосифа, нема й Симеона; чи то ж і Бенямина візьмете? Це все на мене! 37Каже ж Рубен отцеві своєму: Убий два сини мої, коли не приведу його до тебе. Приручи його мені; я приведу його до тебе. 38Він же рече: Не піjde син мій з вами; бо його брат умер, а сей один остався. Як станеться йому пригода в дорозі, що верстаєте, дак зведете смутком моє сиве волосє в землю на той сьвіт.

43Голоднеча ж налягла тяжко на землю. 2І сталося, як поїли хліб, що привезли з Єгипту, каже їм отець їх: Знов ідіте й купіте нам хліба трохи. 3Каже ж йому Юда: Клятьбою клявся нам господар Єгипецький: Не побачите лица мого, коли брат ваш менший не прийде з вами. 4Так як пошлеш брата нашого з нами, піjдемо й купимо тобі пашні. 5Коли ж не пошлеш брата нашого з нами, не піjдемо; муж бо громадський промовив до нас: Не бачити мете лица мого, коди брата вашого не буде з вами. 6Каже ж Ізраїль: Про що ви заподіяли зло мені, повідавши мужові, що в вас іще є брат? 7Вони ж кажуть: Допитом допитувався у нас громадський муж і про нашу родину: Чи ще жив ваш панотець? Чи маєте ще брата? І ми оповідали йому по розуму слова сього. Чи то ж ми знали, що скаже нам: Приведіте брата вашого? 8Каже ж Юда до Ізраїля, панотця свого: Відпусти хлопця зо мною, так знімемось і піjдемо, щоб живими бути, не повмирати й самим і малечі нашій. 9Я сам буду йому зарукою; з рук моїх вимагати меш його. Коли не приведу його до тебе, й не поставлю його перед тобою, нехай буду грішен перед гобою непростено довіку. 10Бо коли б ми не гаялись, певно б уже звернулись двічі. 11Каже ж їм отець їх Ізраїль: Коли так воно є,

чиніте по своєму. Понабирайте ж того, що родить у нас найлуччого в торби, та й везіте громадському мужеві тому гостинця: трохи бальзаму та трохи виноградного меду, траганту та ладану, і писташок, оріхів і мигдалю. 12А грошей возьміть удвоє з собою; а ті гроші, що познаходили в торбах ваших, везіть назад з собою. Може, то недогляд. 13І брата свого возьміть, і знявшись ідіть ізнов до громадського мужа. 14Бог же Всемогущий нехай дасть вам ласку в очу громадського мужа, щоб одпустив брата вашого Бенямина. А коли мені вже бути бездітним, то буду бездітним. 15Узявши ж мужі гостинця та грошей удвоє з собою та Бенямина, знялись, та й прийшли в Єгипет, і стали перед Йосифом. 16Побачив же їх Йосиф і Бенямина, брата свого, і каже старшому над його господою: Уведи людей в будинок, та заколи що й уготуй; ізо мною бо трапезувати муть люде о полудні. 17Зробив же чоловік, як звелів Йосиф, і ввів людей у будинок Йосифів. 18І полякались люде, що введено їх у будинок Йосифів, і мовляли: Задля грошей, що були у торбах наших, уведять нас, щоб знайти причину проти нас, і напасти на нас, та й позабирати в раби нас, і осли наші. 19Пристапивши ж до старшого над господою Йосифовою, розмовляли з ним у царині будинковій 20Так. Пане добродію, благаємо тебе: поприходили ми спершу купити пашні. 21Сталося ж, як зупинились на попас, та порозв'язували торби свої, аж се гроші кожного в торбині його, в усті. Ті гроші вертаємо по вазі тепереньки руками нашими. 22А гроші другі привезли з собою купити харчі. Не відаємо, хто вложив гроші нам у торби. 23Каже ж їм: Мир вам! Не лякайтесь. Бог ваш і Бог отця вашого дав вам скарб у ваші торби, а гроші ваші в мене. І привів до них Симеона. 24І приніс води їм пообмивати ноги, і дав паші ослам їх. 25Наготовили ж вони гостинця, докіль прийде Йосиф о полудні; чули бо, що там обідати муть. 26І прийшов Йосиф до дому, і принесли йому гостинця, що наготовили,

та й уклонились йому лицем до долівки. 27І спспитав у них про їх здоров'є, і каже: Чи здужає панотець ваш старенький, що мовляли? Чи ще жив? 28Вони ж кажуть: В доброму здоров'ї раб твій, отець наш; іще жив. І понахиляли голови, та й уклонились до долівки. 29І споглянув очима своїми, і побачив Бенямина, брата свого єдиноматернього, і спитав: Чи се брат ваш найменший, що про його казали мені? І каже: Бог нехай милує тебе, дитино! 30Замішався і зупинивсь Йосиф; поривало бо душу його до брата його, і шукав, де сплакнути; і увійшовши у ложницю, заплакав там. 31І вмивши лице, вийшов, перемігся й каже: Подавайте хліб сіль! 32І подано йому окреме, а тим окреме, і Египтянам, що з ним обідали. Не можуть бо Египтяне їсти з Євреями; гидують бо тим Египтяне. 33Посіли ж проти його, первенець по родовому праву свойму, а наймолодший по недоліцтву свойму; і дивувались вони один одному. 34І посилались їм частки сперед його; більша ж була частина Бенямина над усі частки впятеро. Пили вони й попивали із ним у веселості.

44І повелів Йосиф старшому над госпоною його говорючи: Посповнній людям торби пашнею, скільки винесуть, і повкладай кожному гроші в усьте торби його зверху. 2А чашу мою срібну вложи в торбу меньшому і гроші його за пашню. І зроблено по слову Йосифовому. 3День заднився, людей одпущено, самих і ослят їх. 4Вийшовши вони з городу, не відойшли ще далеко, як повелів Йосиф домозверхникові свойму: Гой! уставай, та вганяй слідом за людьми; наздожени їх і скажи: Так се ви платите злом за добро? 5Та ж се кубок, що пє з його пан мій; він же й ворожбу ворожить по йому. Зло вдіяли ви таке заподіявши. 6Наздогнавши ж їх, каже по наказу сьому. 7Вони ж йому: Про що говорить пан добродій слова такі? Не таківські раби твої, не зроблять по слову сьому. 8Ми ж тобі ті гроші, що познаходили в торбах у себе, вернули з

Канаан землі: Як же б украли з дому в пана твого срібло чи золото? 9У кого з рабів твоїх воно знайдеться, тому смерть, а ми будемо рабами панові нашому. 10Він же каже: Нехай же й се, як мовляли, так буде. У кого воно знайдеться, нехай буде мій раб, ви ж чисті будете. 11І метнулись, і скинув кожен торбу свою на землю, і розв'язав кожен торбу свою. 12І шукав, від старшого почавши, докіль дійшов до меньшого, та й знайшов чашу в торбі Беняминовій. 13І пороздирали одіж свою, і навючивши кожен осла свого, вернулись у город. 14Увійшов же Юда й братте його до Йосифа в будинок, він же був там, та й попадали перед ним на долівку. 15Каже ж їм Йосиф: Що се за діло ви вдіяли? Хиба не відаєте, що нема такого ворожбита, як я? 16Каже ж Юда: Що відкажемо панові добродієві мойму, що промовимо? Або чим оправдуватись нам? Бог ізнайшов кривду в рабів твоїх. Оце ж ми раби панові добродієві нашому, і ми й він, у кого знайшлась чаша. 17І каже він: Таку річ не мені вчинити. Той, у кого знайшовся кубок, буде мені раб; ви ж ідіте до панотця вашого не зайняті в неволю. 18Приступивши ж до його Юда, каже: Благаю й молю тебе, пане добродію, дозволь рабові твоему промовити слова в уші пана добродія свого, і не прогнівись на раба твого; ти ж бо еси з Фараоном рівен. 19Пане добродію! Питав еси в рабів твоїх словами: чи маєте отця або брата? 20І промовили ми панові добродієві: Є в нас отець старенький і хлопя старощів його, а брат його вмер, він же один остався у матері своєї, і панотець улюбив його. 21Ти ж мовляв рабам твоїм: Приведіте до мене, щоб я споглянув на його. 22І відказали ми панові добродієві: Неможлива річ хлопцеві покинути панотця свого; коли ж покинув би панотця свого, умер би. 23Ти ж промовив еси до рабів твоїх: Як не прийде брат меньший ваш, більш не бачити мете лица мого. 24Сталося ж, як прийшли ми до раба твого, панотця нашого, повідали ми йому слова пана

БУТТЯ

добродія нашого. 25Каже ж нам панотець наш: Ідїть, ізнов та купїте трохи збіжа. 26Ми ж відказали: Не можлива річ йти! Коли ж брат наш менший пїйде з нами, пїйдемо; бо шкода вбачати нам у вічі мужа громадського того, як брат наш менший та не буде з нами. 27Каже ж раб твій, панотець наш, до нас: Ви знаєте, що двох уродила менї жена моя. 28І один пїйшов од мене, і казав я: Певно розірвано його на шматте, та й не бачив його й досї. 29Коли ж оце візьмете й сього від мене, і станеться йому пригода, зведете старощі мої в смутку на той сьвіт. 30Тим же то, як пїйду я до раба твого, панотця мого, та хлопця не буде з нами? Душа ж бо його та звязана з душею малого, 31Так станеться таке, що як побачить, що нема хлопця з нами, то певно й раби твої зведуть сиве волоссе раба твого, панотця нашого, смутком в землю. 32Бо раб твій зробивсь порукою мойму панотцеві за хлопця, і ясив: Коли не приведу його до тебе, так нехай буду непростений тобі до віку. 33Тим же то буду тепереньки замість хлопця тобі рабом, а хлопець нехай іде з браттєм своїм. 34Як бо менї йти до панотця, хлопця ж не буде зо мною? Не мушу вбачати лихої години, що побе панотця мого.

45І не здолїв більш перемогати себе перед усіма, що стояли навкруги, і закричав: Геть усі від мене! І не зісталось нікого при Йосифі, як признававсь браттю свойму. 2І заплакав у голос, і почули Египтяне й уся господа Фараонова. 3І каже Йосиф браттю свойму: Я Йосиф! Чи жив іще панотець мій? І не здолїли брати відказати йому; стрівожились бо перед ним. 4Каже ж Йосиф браттю свойму: Приступіте до мене. І приступили. І каже: Я Йосиф, брат ваш, що продали ви в Египет. 5Тепер же не сумуйте, і не вдавайтесь у тугу, що продали мене сюди; про те бо, щоб ми були живі, послав мене Бог перед вами. 6Се ж бо вже друге літо голодує земля, а ще пять

років осталось, що не буде ні оранки ні жнив. 7І послав мене Бог поперед вами переховати вам останок на землі, і ратувати ваші душі великим поратунком. 8Оце ж не ви послали мене сюди, а Бог, і зробив мене отцем Фараонові, і паном усього його дому, і зверхником усієї землі Египецької. 9Ідїте ж хутко до панотця мого, і промовте йому. От що говорить син твій Йосиф: Бог зробив мене паном усього Египту; йди ж до мене, не гайся. 10І осядешся в Гозен землі, і будеш поблизу в мене, ти й діти твої, і твоїх дїтей діти, і вівці твої, й воли твої, і все твоє. 11І харчувати му тебе; ще бо пять год буде голодних на землі, ато дійшов би до злиднів і ти і дом твій і все твоє. 12Оце ж очі ваші бачили й очі Беняминові, брата мого, що се уста мої промовляють до вас. 13Возвістіте панотцеві мойму про всю славу мою в Египті і про все, що ви бачили, та хутенько приведіте панотця мого сюди. 14І впавши на шию Беняминові, братові свойму, плакавсь над ним; і Бенямин плакавсь на шиї в його. 15І цілюючи все браттє своє, плакавсь над ними, а потім промовляли до його брати його. 16І пронеслась чутка про се до господа Фараонової: Поприходили браттє Йосифове! І любо се було Фараонові й дворянам його. 17Озветься ж Фараон до Йосифа: Скажи браттю твоему. От що вчинїте: Понавючуйте скотину свою та йдїть у Канаан землю, 18І, взявши батька вашого й родину вашу, прибувайте до мене; дам вам що найлучче в землі Египецькій, і жити метесь плодами землі. 19Ти ж повели їм узяти колесниці з Египецької землі про дїтей ваших, і жен ваших, і взявши батька вашого прибувайте; 20І не жалуйте домівок ваших; всі бо Египецькі блага вам будуть. 21І вчинили так діти Ізрайлеві, і дав їм Йосиф колесниці по слову Фараоновому, і дав їм харчі на дорогу. 22І дав усім їм на переміну одежі на дорогу, Беняминові ж дав триста секлів срібла і пять одежин на переміну. 23А панотця свого він обіслав тим же рабом і дав: десять

БУТТЯ

ослів з уюками всіх благ Египецьких, і десять ослиць, вюкованих пашнею та хлібом, і наїдками панотцеві своєму на дорогу. 24Так відпустив своє браттє, і рушили; і каже їм: Гледіть, незаїдайтесь у дорозі. 25І вийшли з Египту, і прийшли в Канаан землю до Якова, батька свого. 26І оповідали йому говорючи: Ще жив Йосиф, і він господарує над усією землею Египецькою. І зомліло серце Яковове, не звирявся бо їм. 27Но переказували йому всі слова Йосифові, що промовляв до них, і як побачив колесниці, що послав Йосиф по його, тоді ожив дух Яковів, отця їх. 28І каже Ізраїль: Буде з мене! Йосиф, син мій, іще жив! Пійду, побачу його перш ніж умірати мені.

46І рушив Ізраїль з усім своїм, і прийшов до Бейер-Саби, і приніс жертву Богові отця свого Ізаака. 2І рече Бог до Ізраїля в привиддях ночних, і рече: Якове! Якове! Він же озвався: Чую! 3І рече: Я Бог, Бог отців твоїх. Не опасуйся спуститись у Египет; народом бо великим сотворю тебе там. 4Я сам із тобою спущусь у Египет, і я ж возведу тебе, і Йосиф положить руку свою на очі твої. 5І рушив Яков од Бейер-Саби, і повезли сини Ізраїлеві панотця свого і малечу свою, і жени свої на колесницях, що послав Фараон по його. 6І позабирали статки свої й усе майно, що надбали в Канаан землі, і прибули в Египет Яков і все насіннє його з ним. 7Сини свої і сини синів своїх, дочки свої і дочки синів своїх, і все насіннє своє привів у Египет із собою. 8Се ж імена синів Ізраїлевих, що поприходили в Египет: Яков та сини його; первенець Яковів: Рубен. 9Синове ж Рубенові: Ганох та Паллуй, Хезрон та Кармій. 10Синове ж Симеонові: Емуїл і Ямин та Огад та Яхин та Зогар та Савул, син Канаанки. 11Синове ж Левієві: Герсон, Кагат та Мерарій. 12Сини ж Юдові: Гер та Онан та Села та Перез та Серах; повмирили ж Гер та Онан у Канаан землі. А синове Перезові були: Гезрон та Гамуль. 13Синове ж Іссахарові: Тоса та Пува та Йов та

Симрон. 14Синове ж Зебулонові: Серед та Елон та Яхлеїль. 15Се Леїні синове, що вродила Яковові в Падан-Арамї, та Дину, дочку його. Усіх душ синів його і дочок його трийцять і три душі. 16Синове ж Гадові: Зифйон та Гаггій, Суній та Єзбон, Єрій та Ародій та Арелій. 17Синове ж Ассерові: Імна та Ішва та Ішвій та Берія, та Сераха, сестра їх. Синове ж Берієві: Гебер та Малкієль. 18Се сини Зелфи, що дав Лабан Леї, дочці своїй, що вродила їх Яковові шіснайцятєро душ. 19Синове ж Рахелї, жони Якової: Йосиф та Бенямин. 20І родились Йосифові в Египецькій землі: Манассій та Ефраїм, що вродила йому Асната, дочка Потифара, сьвященника Онського. 21Синове ж Беняминові: Бела та Бехер та Асбель, Гера та Нааман, Єхій та Рош, Муппим та Гуппим та Ард. 22Се синове Рахелїні, що вродила їх Яковові, всіх, душ чотирнайцятєро. 23Синове ж Данові: Гусим. 24Синове ж Нафталїєві: Яхзеєль та Гуній та Єзер та Силлем. 25Се синове Білжині, що дав їй Лабан Рахелї, дочці своїй, і вродила їх Яковові всього сім душ сих. 26Усіх же душ, що поприходили з Яковом в Египет, і що повиходили з чересел його, опріч жінок синів Яковових, всіх душ шістьдесять і шість. 27Синове Йосифові, що понароджувались йому в Египті, дві душі. А всіх душ дому Яковогого, що прийшли з Яковом у Египет, душ сімдесять. 28Юду ж послав перед собою до Йосифа направляти лице його до Госену. Як прибули ж вони в Госен землю, 29Запріг Йосиф колесницю свою, і поїхав назустріч Ізраїлеві, панотцеві своєму в Госен, і побачив його, і впав йому на шию, і плакався плачем великим. 30І каже Ізраїль до Йосифа: Тепер хоч і вмерти, бо побачив лице твоє; жив еси! 31І каже Йосиф своєму браттю та всему домові панотця свого: Поїду, сповіщу Фараона, і скажу йому: браттє моє, та дом панотця мого, що були в Канаан землі, прибули до мене. 32Вони ж чабани собі; їх ремество було випасувати скотину, і поприганялись із вівцями й товарною і

БУТТЯ

з усім статком своїм. 33 Як же прикличе вас Фараон, і скаже вам: Яке ваше ремесло? 34 Кажіте: Чабани єсмо, раби твої, змалку та й по сей день, і ми й батьки наші, щоб вам осістись у Госен землі. Чабанами ж бо гидуєть Египтяне.

47 І прибув Йосиф і сповістив Фараона й каже: Панотець мій і братте моє, з вівцями й товариною й з усім статком своїм, прибули із Канаан землі, і се вони в Госен землі. 2 Та й із браття свого взяв пятеро чоловіка, та й поставив їх перед Фараоном. 3 І промовив Фараон до браття Йосифового: Яке ремесло ваше? Вони ж відказали Фараонові: Чабани, раби твої, ми й батьки наші змалку та й по сей день. 4 Мовляли вони й надто Фараонові: Перебувати в землі поприганялись; нема бо пасовища вівцям у рабів твоїх; опанував бо голод Канаан землю. Тепереньки ж благаємо, дозволь оселитись у Госен землі. 5 І промовив Фараон Йосифові: Отець твій і братте твоє прибули до тебе. Се земля Египецька перед тобою. На щонайлуччій землі осели отця твого і братте твоє. 6 Нехай селяться в Госен землі; і коли знаєш яких людей спосібних між ними, так настанови їх доглядниками над скотиною моєю. 7 І привів Йосиф отця свого, та й поставив його перед Фараоном. І благословив Яков Фараона. 8 І промовив Фараон до Якова: Скільки років життя твого? 9 І каже Яков Фараонові: Життя мого на сьвітї сто і трицять літ. Малі й важкі були літа життя мого, не досягли до літ життя отців моїх на сьвітї. 10 І благословивши Яков Фараона, вийшов зперед Фараона. 11 І поселив Йосиф панотця свого й братте своє, і дав їм державу в землі Египецькій, на луччій землі, в Раємзес землі, як повелів Фараон. 12 І наділяв Йосиф отця свого й братте своє й усю родину хлібом, по лічбі дітей. 13 Хліба ж не стало по всій землі, голод бо тяжкій був; омлівала й Египецька земля й Канаан земля з голоднечі. 14 І позбирав Йосиф усі гроші, які знайшлись у землі Египецькій і в Канаан землі, за хліб, що купували

люде; і повносив Йосиф усі гроші в палати Фараонові. 15 І як повитрачувано всі гроші в землі Египецькій і в Канаан землі, поприходили тоді всі Египтяне до Йосифа говорючи: Дай нам хліба! Чому бо вмірати нам перед віччу в тебе? Кінець бо вже нашим грошам. 16 І каже їм Йосиф: Так пригоньте скотину вашу, я й давати му вам хліба за скотину, коли кінець вашій грошві. 17 І стали приганятись із скотом до Йосифа, і давав їм хліба Йосиф за коні, й за вівці, й за воли, і за осли; і прохарчував хлібом їх за всю скотину їх у тому році. 18 І минув той год, і поприходили до його на другий год і мовляли до його: Не таїти мемо від пана добродія нашого, що наші гроші повитрачувались, а наша скотина в нашого пана добродія. Не зісталось перед віччу в пана добродія нашого вже нічого, як тільки тіло наше та земля наша. 19 Чи то ж нам гинути перед очима в тебе, і нам, і нашій землі? Купуй нас і землю нашу за хліб, і будемо самі й земля наша рабами Фараонові. Давай нам тільки насіння на засів, та й живі будемо, не помремо, і земля не спустіє. 20 І поскуплював Йосиф землю Египецьку Фараонові; попродали бо Египтяне землю свою Фараонові через те, що голод опанував їх. І земля стала Фараоною. 21 А людей поперееляв він у городи з одного кінця Египту та й до другого. 22 Тільки землі сьвященників не поскуплював, одержали бо сьвященники свій пай од Фараона і жили з того паю, що давав їм Фараон; тим і не попродали вони землі своєї. 23 І каже Йосиф усім Египтянам: Оце купив я вас і землю вашу Фараонові. От вам насінне, возьміте і засівайте землю. 24 А з урожаю давати мете пятину Фараонові, чотирі ж пятини будуть вам на засів землі, та про малечу вашу. 25 І казали: Вирятував еси нас од смерті; дай же нам ізнайти ласку в очу в тебе, пане добродію, щоб нам бути рабами Фараонові. 26 І поставив їм Йосиф устав аж по сей день, пятину з землі давати Фараонові. Тільки земля сьвященників не зробилась Фараоною.

БУТТЯ

27І пробував Ізраїль у землі Єгипецькій, у Госен землі, і мали вони в їй наслідню державу, і були плодючі й намножувались велико. 28І пожив Яков у землі Єгипецькій сімнайцять років, а було днів Якового життя сто і сорок і сім років. 29І прийшла година Ізраїлеві вмерти. І прикликав сина свого Йосифа і каже йому: Коли знайшов я ласку в очах твоїх, підложи руку твою під стегно моє, що сотвориш надо мною милость і правду. Не ховай мене в Єгипті! 30Ні! хочу лежати з отцями моїми, і винесеш мене з Єгипту, та й поховаєш мене в гробовищі їх. Він же каже: Сотворю по слову твому. 31І каже: Кленись мені! І поклявся йому: І приклонився Ізраїль на підголовку постелі своєї.

48І сталося після річей сих, що повідано Йосифові: Панотець твій знемагає. І взявши два сини свої, Манассію та Ефраїма, вибрався в дорогу. 2І повідано Яковові: Син твій Йосиф іде до тебе. І вкрившись Ізраїль сів на постелі. 3І каже Яков до Йосифа: Бог мій явивсь мені в Лусі, в Канаан землі, і благословив мене. 4І рече мені: Се я вирощу тебе і намножу тебе, і сотворю тебе купою народів, і дам тобі землю сю і насінню твому по тобі у державу віковічну. 5Тепер же два сини твої, що вродились тобі в землі Єгипецькій, перше мого прибуття до тебе в Єгипет, мої вони: Ефраїм та Манассій; як Рубен і Симеон будуть мої. 6Сини, що появиш по сих, будуть уже твої, і називати муться по прізвищам браття твого в наслідді твому жеребовому. 7Я ж, як ійшов із Падан-Арама, умерла Рахеля, мати твоя, в Канаан землі в дорозі до Ефрата, се Бетлегем. 8Побачивши ж Ізраїль сини Йосифові, каже: Хто се? 9І каже Йосиф панотцеві твому: Се мої сини, що Бог дав мені тутеньки. І каже Яков: Приведи їх до мене, щоб їх благословити. 10Очі ж Ізраїлеві тяжко бачили від старощів і не зміг розгледіти. 11І каже Ізраїль до Йосифа: Не думав я вбачати лице твое, аж ось Бог показав мені і насінне твоє. 12І

вивів їх Йосиф із між колін його, та й уклонивсь йому лицем до землі. 13І взявши Йосиф два сини свої, Ефраїма в правицю, проти лівиці Ізраїлевої, Манассію ж у лівицю, проти правиці Ізраїлевої, наблизив їх до його. 14І простягнув Ізраїль правицю і положив на голову Ефраїмову, - був же він молодший - а лівицю на голову Манассієву; положив руки на вхрест, був бо Манассій первенець. 15І благословив Йосифа, і каже: Бог, що перед ним ходили отці мої, Авраам та Ізаак, Бог, що годував мене змалечку та й до сього дня, 16Ангел, що вирятував мене з усякого лиха, нехай благословить хлопята сі, і прозветься в них прізвище моє і прізвище отців моїх, Авраама та Ізаака, і нехай виростуть у множество многе на землі. 17І побачив Йосиф, що положив панотець його руку правицю свою на голову Ефраїмову, і не гаразд йому здалось воно, і прийняв Йосиф руку панотцеву, щоб з голови Ефраїмової перенести на голову Манассієву 18І каже Йосиф панотцеві твому: Не тако, панотченьку! Сей бо первенець; положи руку твою правицю на голову йому. 19І не схотів отець його, і каже: Знаю, синку. І він буде народом, і він буде великий; но брат його молодший більший над його буде, і насінне його буде купою народів. 20І благословив їх того ж дня, і каже: Тобою благословляти ме Ізраїль говорючи: Зроби тебе Боже рівнею Ефраїмові й Манассієві! І поставив Ефраїма перше Манассія. 21І каже Ізраїль Йосифові: Се я вміраю; но Бог буде з вами, і верне вас ізнов у землю отців ваших. Я ж тобі над брати наділив країну, що одняв я в Аморія моїм мечом і моїм луком.

49І прикликав Яков сини свої і каже: 2Ой синове Якова! Скуптеся до купи, та послухайте, що скаже вам отець Ізраїль. 3Ти, мій первенче, Рубене, сило моя перва! Ти й поважен, ти й потужен, всіх ти переважив, 4Та фильєшся водою, задню пасти будеш; ліг бо на отецьке ложе, ложе ти зневажив, і зневажив і споганив

БУТТЯ

батькову постелю! 5Симеоне й ти Левію! Браттє ви між браттєм, та сестра знаяддє в зрадї кривдї стала. 6Не ввійду я в вашу раду, поки й тху тихого, і до змови не пристану серцем чистим, чесним. Бо вони людей в завзятті мучили, вбивали, в безумі своїму терзали навіть і скотину. 7Проклинаю їх нелюдське дике їх завзяттє; їх в Ізраїлі розсію, звергну у Якові. 8Юда! Тебе возхвалить рідне браттє ревно, і вклоняться тобі будуть батька твого діти. 9Юда левчук голодний; ситим будеш, синку, і хижацтвом пійдеш в гору; левом опочинеш: Мов той лев заляжеш спати, страшен, як левиця; хто зосьмілиться збудити, сон його стрівожить? 10В Юди не похитнеться берло між колїньми, докіль мир постане в людях, чаяннє в народах. 11В виноградї він привяже зніжене ослятко, у найкращому, ослиці мазану дитину. У винї одєжу виправ, платтє у червонім. 12Од вина потуманїли ясні очі в його, од молока побіліли в його ситі зуби. 13Зебулон сидить над морем, судна знай вітає; його слуги пробувати будуть і в Сидонї. 14Іссахар - осел костлявий між двома хлївами. 15Бачить, що в землі родющій любя річ спочити; і на панщині гне спину під тягар, працює. 16Дан свій люд судити буде, рід свій в Якові. 17Дан лежати на дорозї гадиною буде. Вкусить він коня за ногу, скине й їздеця він; навпаки впаде злякавшись, у сїдлі не всидить. 18На твою вповаю поміч, Іоуе, мій Боже! 19Гад - напре на його військo, він побе потужне. 20Ассер у житті розкішнім їсти ме хлїб з туком, ласощі царські усім він вистачати буде. 21Нафталїй гілле розкине пишним дубом. 22Йосиф же, се вітка добра з дерева, що родить над криницею, да й стеле яблука по муру. 23Націлялись в його з лука, стрелили, та лук свій 24Він удержав у потузі. Руці не послабли. 25Всемогущий благодатно, синку, тебе кропить з неба гарними дощами, із землі годує. 26Ті ж бо всі благословення, що дознав отець твій, взяли гору над горами, вічними холмами. Ой нехай же на голову всі

Йосифові зйдуть і на тіме осяйного князя між братами! 27Бенямин, се в нас вовцюга, наситу не знає; вранці - він жере поживу, в вечір - здобич ділить. 28Усе це дванайцятєро поколїнь Ізрайлевих, і се промовив до них отець і благословив їх кожного, по благословенню його благословив їх. 29І заповідав їм, і каже їм: Я пригорнусь до народу мого. Поховайте мене з отцями моїми в печері, що на полі Ефроновому Гетієвому, 30В печері, що на полі Макпелевому, що перед Мамрійщиною в Канаан землі, що купив Авраам у Ефрона Гетія у державу на гробовище. 31Там поховано Авраама й Сарру, жону його; там поховано Ізаака й Ребеку, жону його, і там поховав я Лею. 32Куплене поле й печера на йому в синів Гетових. 33І переставши Яков чинити заповіт синам своїм, простягнув нозі свої на постелі і розлучивсь із душею, та й пригорнувсь до народу свого.

50І впав Йосиф на лице панотцеві своїму, плакав по йому і цілував його. 2І повелїв Йосиф слугам-лікарям своїм бальзамувати панотця свого, і набальзамували лікарі Ізраїля. 3І сповнилось йому сорок день, бо стілько день лічять про тих, що набальзамовали, і плакавсь по йому Египет сімдесять день. 4Як же минули плакальні дні, каже Йосиф домові Фараоновому і промовив: Коли знайшов я ласку в вас ув очу, прошу вас, промовте в слух Фараонові слово таке: 5Панотець мій заляв мене говорючи: Се я вміраю. У гробовищі мойму, що купив я в Канаан землі, там поховай мене. Так оце благаю тебе, пусти мене йти, та поховати панотця мого, і вернусь. 6І каже Фараон: Іди й поховай отця твого по слову клятьби твоєї: 7І пійшов Йосиф ховати батька свого, і піднялись із ним усі дворяне Фараонові, дуки господи його й усі дуки землі Египецької, 8І ввесь дом Йосифів і його батька дом, тільки малеча їх, та вівці їх, да товарина їх, позоставались у Госен землі. 9І піднялись із ними й

БУТТЯ

колесниці й комонник, була громада велика вельми. 10І прийшли аж до току Атадового, що по тім боці Йордані, і ридали там риданнєм великим і тяжким вельми. І зробив там голосінне панотцеві свойму семиденне. 11І бачили осадники Канаанські, похорон коло току Атадового й мовляли: Гіркі сі поминки Египтянів! Тим і проложено врочищу тому прізвище Авель-Мизраїм, по тім боці Йордані. 12І вчинили йому так синове його, як він заповідав. 13Бо взяли його синове його в землю Канаанську, та й поховали його в печері на Макпелевому полі, що купив Авраам з полем у державу на гробовище у Ефрона Гетя проти Мамрійщини. 14І вернувсь Йосиф у Египет сам і братте його і всі що піднялись із ним ховати батька його. 15Бачивши ж братте Йосифове, що помер отець їх, мовляли: Може, зненавидить нас Йосиф, і віддячить нам за все зло, що заподіяли йому. 16І послали послы до Йосифа говорючи: Панотець заповідав перед смертю своєю так: 17Ось як промовте до Йосифа: Прости братам твоїм переступ їх і гріх їх, що вони тобі заподіяли зло. Благаємо ж тебе, прости

переступ рабам Бога батька твого. І плакавсь Йосиф, як промовляли вони до його. 18І прийшли до його самі брати його, і впавши перед його лицем, промовляли: Се - ми раби в тебе. 19І каже до них Йосиф: Не лякайтесь; хиба я замість Бога? 20Хоч ви змовлялись проти мене, та Бог те обернув на добре, щоб так було, як тепер, і вирядувалось много людей у голоднечу. 21Тим же то не лякайтесь тепер. Я годувати му й вас і малечу вашу. І втішив їх і промовляв до них прихильно. 22І пробував Йосиф в Египті сам і батька його діти. І пожив Йосиф сто і десять років. 23І вбачав Йосиф Ефраїмові діти до третього роду; сини ж Махирова, сина Манассієвого, роджались на коліна Йосифові. 24І каже Йосиф браттю свойму говорючи: Я вміраю, Бог же навідається до вас і виведе вас із землі сієї в землю, що про неї клявся отцям нашим Авраамові, Ізаакові й Яковові. 25І закляв Йосиф сини Ізраїлеві, говорючи: Бог певно навідається до вас, а ви винесіть і кості мої звідсі з вами. 26І скінчивсь Йосиф бувши літ ста і десяти, і набальзамували вони його, та й положили його в трумну в Египті.